Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 205 | Łódź, Środa 2 września 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואָך, כ׳ אלול תרצ״א | № 205

Adres Redakcij i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

גראנדיעזע לויה פון דעפ. האלובקא

עטליכע יודישע דעלעגאציעס אויף דער לויה

וואַרשא, 1. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) פון הויפט באַהן־הויף האָט זיך 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג אָנגעהויבען די לויה פון ערמאָרדעטען דעפ. טאַדעאוש האלובקא.

אין דער לויה האָבען אנטיילגענומען די גאנצע רעגירונג, פרעזידיום פון סיים און סענאַט, פיל דעפוטאטען און סענאַטאָרען, פאָרשטעהער פון אַלע מינדערהייטען, וואָס וואוינען אין פוילען ווי: אוקראינער, ווייסרוסען, רוסען, גרוזינער, גריכען, ליטווינער און אַנדערע. פון יודען האָבען אַנטיילגענומען: פאָרשטעהער פון „אַגודת ישראל": הרב לעווין, סענ. מענדעלסאָן, פרעזעס מאַזור, טראָקענהיים א. א. פון ראַבינאַט — הרב פויזנער, פון סוחרים־פעראיין דעפ. ווישליצקי, פון האַנדווערקער־פעראַבאַנד — ראסנער, פון זשורנאליסטען־סינדיקאַט — ד״ר גאָטליב. דאַן איז נאָכגעגאַנגען אַ גרויסער עולם.

ביים אָפענעם קבר אויפ׳ן עוואַנגעלישען צמענטאַזש האָבען געהאַלטען רעדעס פרעזעס סלאַוועק און אַ פאָרשטעהער פון די אוקראַינער דעפ. סעוונדי.

וואַרשא, 1. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויפ׳ן אָרט פון ערמאָרדעטען דעפ. האלובקא געהט אַריין אין סיים פון קרייז נאוואָגרודעק — סווענציאַני, אַלעקסאַנדער אַדאַמאָוויטש.

פאַריז, 1. (ספ. טעל.) אַרומרעדענדיג דעם מאָרד איבער דעפ. האלובקא, שרייבט דער פאַריזער „זשורנאל":

דער דאָזיגער מאָרד איז מעהר ווי אַ פאָליטישער מאָרד. דאָס איז אַ מעכטיגע טראַגישע דעמאָנסטראַציע פון דער ווירקליכקייט. האלובקא איז געווען דער איניציאַטאָר פון דער פויליש־אוקראַינישער פערשטענדיגונג און איז דערהרגעט געוואָרען דורך די טעראָריסטען, כדי ס׳זאָל נישט קענען קומען צו קיין בערוהיגונג.

לעמבערג, 1. (טעלעפאָניש) די אויספאָרשונגס־אַקציע נאָך די מערדער פון דעפ. האלובקא דויערט ווייטער. די שפורען פיהרען קיין לעמבערג, וואו ס׳זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ רייה רעוויזיעס ביי אוקראַינישע טוער, ס׳איז אויך אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ רעוויזיע אין דער וואוינונג פון רעדאַקטאָר פון דער אוקראַינישער צייטונג „וואָלני" — רודאַקעוויטש.

אכטונג. לעזער!

גראנדיעזע

וועט זיין אונזער איצטיגער

ווינטער = פרעמיען = קאנקורס

וועלכער וועט ענטהאלטען

א רייה נויטיגע און פראקטישע זאכען.

וואס? ווען?

לייענט די ווייטערדיגע אנאנסען!

די טעג הויבען מיר שוין אן צו דרוקען דעם

ערשטען קופאן

צו די עלטערן פון די קינדער,

וואס לערנען אין דער „בית־יעקב־שול שרודמיעסקא 32

מיר זענען דערמיט מודיע, אז אינ׳ם צוזאמענשטעל פון דעם לעהרערין־פערזאָנאל, סיי פון למודי קודש, סיי פון למודי חול אין דער בית־יעקב־שול, איז צום נייעם שול־יאָהר נישט אריינגעטרעטען קיין שום ענדערונג.

אלע קל[illegible] אז א וועלכע עס איז לעהרערין זאל האבען איבערגענאנ[illegible] יס א שול מיט׳ן נאָמען „חבצלת", שטימען נישט מיט [illegible]

דאס לעהרערין = פערסאנאל

פון „בית־יעקב" (שרודמיעסקא 32

Do Rodziców dzieci szkół „BAJS-JAKOW" w Łodzi

Niniejszem komunikujemy, że skład personelu nauczycielskiego zarówno świeckiego jak i judaistycznego w szkole „BAJS-JAKOW" przy ul. Śródmiejskiej 32 nie uległ w r. b. żadnej zmianie i wszelkie pogłoski, jekoby niektóre osoby z pośród wyżej wymienionego personelu pracowały w szkole „Chawacelet" w Łodzi nie odpowiadają absolutnie prawdzie

PERSONEL NAUCZYCIELSKI
szkół „BAJS-JAKOW" w Łodzi.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז דעם 1. סעפט. 1931 געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר

ג. ע. שרה לעווין

אלמנה נאך אברהם ז״ל

(געב. מאלאוויסט)

די לויה קומט פאָר היינט, מיטוואָך, ד. 2 סעפט. ד. י. 3 א זייגער נאָכמ. פון טרויער־הויז, זשעראָמסקיעגאָ 18, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

קוינער שחיטה טאָר מען נישט נוצען אין לאָדז!

דער ראַבינאַט און ועד הכשרות האָבען שוין פיל מאָל מפרסים געמאכט, אז קוינער שחיטה איז נישט אונטער זייער השגחה און עס האָט דעם דין ווי פרעמדע שחיטה, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער פאַביאַניצער רב מיט אַ היגען דיין האָבען אויסגעגלייכט די קוינער שוחטים מיט דעם טושינער רב, ווי אויך מיט דעם משגיח הרב יעקל קליגער. דאָס איז נור די אָרדנונג אין קוינע, אָבער נישט מכשיר זיין דאס פלייש אין לאָדז אָדער פאַביאַניץ. דאָס איז **פרעמדע שחיטה, וואס מען טאר נישט נוצען אין לאדז.**

דערביי איז מען מתרה די קוינער שוחטים, אז זייער סטעמפּעל דארף זיין כשר קויני און דאס וואָרט לאָדז זאָל זיך נישט געפינען. אין געגענפאַל וועט מען זיי צוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט, ווייל דאָס איז נור צו פערבלענדען. אויך איז מען מתרה אז אין א לאדזער יאטקע, וואו מ׳וועט געפונען קוינער פלייש, וועט מען מפרסם זיין, אז ער פאלגט נישט דעם ראבינאט.

לאדזער ראַבינאט.

ENGLISH

פאָראָנפענגער און פאָרטגעשריטענע. קאָנווערסאַציע, ליטעראַטור

צו צוגענגליכע פרייזען

ערטיילט א פעהיגער פעדאָגאָג. — אָפערטען אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir"

איין

יעדען קוואנטום צו ביליגע פרייזען ליפערט

Południowa 22

טעל. 191-26 און 190-48

אונזער חשוב׳ען חבר **לייבל שטערן** צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער

צפורה נ״ע

דריקען מיר אויס אונזער איניגסטען מיטגעפיהל

די שווער־אַטלעטישע סעקציע ביים יוד. ספּאָרט־פעראיין „מכבי" אין לאדז

אין נאָמען פון דער סעקציע

מאיר וויינגארטען.

4920

געפּעפּעט די סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראט

און אפגעלעגט די זיצונג ביז פרייטאג

גענף, 1 (טו). דינסטאג פארמיטאג איז געעפענט געווארן די 64. סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט. דעם פאָרזיץ האט געפירט דער שפּאַנישער אויסערן-מיניסטער לערא. די זיצונג קומט פאר אין דער גלעזערנער ווערענדע פון פעלקער-בונד-סעקרעטאריאט.

אין א קורצע געהיימע זיצונג איז אנגענומען געווארן די טאג-ארדנונג. אין דער זיצונג האבן אנטיילגענומען פאלגענדע אויסערן-מיניסטארן: גראנדי, ד"ר קורציוס, זאלעסקי, מארינקאָוויטש און אנדערע. די ענגלישע רעגירונג איז געווען פארטרעטן דורך לארד ראבערט סעסיל.

נאך דער געהיימער זיצונג איז פארגעקומען אן עפנטליכער זיצונג, וועלכע האט געדויערט אינגאנצן 10 מינוט. ד"ר קורציוס האט אפגעגעבן א באריכט איבער דער טעטיגקייט פון דער שטענדיגער ווירטשאפטליכע קאמיסיע ביים פעלקער-בונד. די זיצונג איז דאן אפגעלעגט געווארן ביז מיטוואך.

גענף, 1 (טו). די צווייטע זיצונג פון פעלקער-בונד, וועלכע האט געזאלט פארקומען מיטוואך, איז אפגעלייגט געווארן ביז פרייטאג, ווי מ'שמועסט ווארט מען אויף'ן אנקומען פון האגער אורטייל וועגן דער דייטש-עסטרייכישער צאל-אוניע.

וואהלען צו דער ווארשעווער קהלה-פערוואלטונג — ענטגילטיג בעשטעטיגט

ווארשא, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין קהלה געקומען דער וואהל-קאמיסאר צו דער ווארשעווער קהלה — קאבילינסקי און אפגעהאלטען עטליכע בעראטונגען.

ס'איז בעשלאסען געווארען, אז דעם 15-טען סעפטעמבער אין אווענד זאל די אלטע פערוואלטונג איבערגעבען די ממשלה אין דער קהלה דער ניי געוועהלטער פערוואלטונג.

גראף צעפעלין איז פערנאמבוקא

פערנאמבוקא, 1 (טו) „גראף צעפעלין" איז אנגעקומען קיין פערנאמבוקא און בעגריסט געווארען דורך ריזיגע מענשען-מאסען.

געוו. מיניסטער קלארנער וועט שטעהן בראש פון קאמיטעט צו בעקעמפען די ארבייטסלאזיגקייט

ווארשא, 1. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די ארבייטער און דער רעגירונג וועגען שאפען א הויפט-קאמיטעט צום קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט דערגעהען שוין צום סוף.

אין די נאהענטסטע טעג וועט דער קאמיטעט שוין אנהויבען זיין טעטיגקייט.

אין די פאליטישע סיים-קרייזען איז שוין כמעט ווי זיכער, אז בראש פון קאמיטעט צום קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט וועט זיך שטעלען דער געוועזענער פינאנץ-מיניסטער, פרעזעס פון פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן אינזש. טשעסלאוו קלארנער.

א בילד פון קומענדיגן קריג

איבונגען פון גאז-מאנשאפטען

Dr. B. Robinson
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6.
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

מיין לאנגיעהריגען לעזער
אריה פאזנאנסקי און פרוי (זגערזשער 80)
צוליב'ן געזונד ווערען פון זייער ליבען זוהנעלע ווינש איך, אז זיי זאלען פון איהם האבען פיל נחת און אלדאס-גוטס.
מיט אכטונג: צייטונגס-פערקויפער
לייביש דזשאלאווסקי, זגערזשער 46.

א הארציגען מזל-טוב ווינש איך צו דער חתונה פון פרל.
פייגע לאה דארפבערגער
מיט ה' יעקב טאבאקסבלאט
און ווינש א גליקליך צוזאמענלעבען.
אברהם בלאכמאן.

א הערצליכען מזל-טוב
ווינשען מיר צו דער חתונה פון אונזערע פריינד
פרל. רייזל וויינגארטען
מיט ה' שמואל יאקובאוויטש
מיר ווינשען אייך א גליקליך צוזאמענלעבען.
י. ראזענבלום און פרוי.

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MĘSKIE
I. KACENELSONA
(z prawami gimnazjów państwowych)
43 ZAWADZKA 43
אנמעלדונגען פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע טאג-טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 5 ביז 7 נאכמיטאג.
די ענזאמענס פון די ניי אנגעקומענע שילער — פון 2 טען סעפטעמבער.
דאס גימנאזיום איז איבערגעטראגען געווארען אין'ם נייעם ספעציעל אויפגעבויטען בנין מיט אלע פארשריפטען פון דער היגיענע. די געביידע איז פערזעהן מיט צענטראל-בעהייצונג, מיט אן'אייגענעם הויף און אלע בעקוועמליכקייטען.
ביז דעם 31-טן אויגוסט איז נאך די קאנצעלאריע טעטיג אויף שרודמיעיסקא 5 (צעגלניאנא 28).
עס ווערען אויך איינגעשריבען קינדער פון 4 יאהר אן און ווייטער אין אונזער גן-ילדים און שולע אויף קילינסקיעגא 120.
די דירעקציע
7488

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בטאג.

Dr. Różaner
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 5–8 אווענד

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.
I. Grynberg
אינערליכע קראנקהייטען ספעצ. פאר הארץ
צוריקגעקעהרט
CEGIELNIANA 17 צעגעלניאנא
Telefo 17-415 טעלעפאן

העבעריער לערן-אנשטאלט
פון דער איינציגער רעליג. טעכטער-שול „בית-יעקב"
32 שרודמיעסקא 32
פון 2-טען ווזשעשען אן האט דאס קוראטאריום פון „בית-יעקב" אין לאדז געעפענט
א העבערן לערן-אנשטאלט
פאר יודישע און וועלטליכע למודים. דאס וועלטליכע פראגראם נעמט ארום א פולשטענדיגען גימנאזיאל-קורס צוזאמען מיט א קורס פאר האנדעלס-קענטעניסען.
צום לערערין-פערסאנאל פון די יודישע למודים איז אויך געווארען אנגאזשירט א דאצענטין פון קראקעווער סעמינאר.
די לייטונג.

די הנהלה פון די 7-קלאסיגע שולען
קאצענעלזאן-נחום
איז מודיע דאס פון נייעם שול-יאר אן, ד. ה. פון 1/9 1931 (י"ט אלול) ווערען די שולען רעארגאניזירט און ס'קומען פאר פאלגענדע ענדערונגען:

7-קלאסיגע שולע אויף דער נאד-לודקא 8, טעלעפאן 177-01 (צווישען גאוואטיעסקא און וואכארדניא) ווערד בעענדערט אויף א
מענער-שולע
און נעמט אן אין אלע קלאסען (אדז.) נור אינגלעך פון 5½ ביז 15 יאהר

פאר די אינגלעך פון ארטאדאקסישע עלטערן עגזיסטירט
א רעליגיעזער-חדר
וואו ס'ווערד געלערנט דורך די בעסטע מלמדים גרינדליך
חומש, רש"י, פסוק, גמרא ותוספות
אין הדר ווערען אנגענומען אינגלעך פון 4 ביז 15 יאהר.

אין די פרעבעל-שולע (שפיל-שולע) און אין ערשטען ארזיאל קענען אויך אויפג. ווערען מיידלעך פון 3—7 יאהר

7-קלאסיגע שולע אויף דער פאמארסקא 20, טעלעפאן 183-40 ס'ווערען אין דעם פארגרעסערטען לאקאל געעפענט די קלאסען A. B. C. I. II. III. IV. (אידזיאלען I ביז'ן VII)
פיר קנאבען און מעדכען
אין שול צווישען-עלטער פון 7—15 יאהר

א ספעציעלער פארבערייטונגס-קלאס פיר ענטוויקעלטע קינדער פון 5½ ביז 7 יאהר

ביי דער שולע עגז. א מוסטערהאפטע פרעבעל-שולע (שפיל-שולע) פיר קינדער אהן אונטערשיד פון ענטוויקלונג פון 3½ ביז 7 יאהר
די פרעבעל-שולע ווערד געפירט אין דער פוילישער אונטעררייכטס-שפראך לויטן סיסטעם פון פראפעס. מאנטעסארי מיט מוזיק און ריטמיק.

פיר פיזיש שוואכע קינדער ווי אויך פיר אינבעמיטעלטע עגזיסטירט א נאכמיטאג-שולע ביז 50% בילינער. נאכמיטאג פרעבעל-שולע.

וויכטיגע בעמערקונג!
1) די 7-קלאסיגע שולע און רעליגיעזער חדר אויף דער נאס נאד-לודקא 8 (ביי גאוואטיעסקא) איז די געוואונשענע אנשטאלט פיר די עלטערן, וועלכע בלאנדזשען צווישען צוויי וועלטען און זוכען צו פאראייניגען די מאדערנע וועלטליכע בילדונג און ערציהונג מיט'ן אידישן רעליגיעזען חדר ר. ה. למודי קודש מיט מלמדי חול.
2) די שולע ערלעדיגט פאר די עלטערן דאס איבערטראגען די קינדער פון אנדערע שולען, ווי אויך אלע פארמאליטעטען לגבי דער שול-מאכט (ווייטע און אנדערע וועזוואניעס).
די קאנצעלאריע פון דער שולע אויף פאמארסקא 20 אין טעטיג פון 5 ביז 8 אוו.
נאדלודקא 8 " 12 " 2 נ.מ.

DR. MED.
Jerzy SUDYA
ספעציאל-ארצט פאר אקושער- און פ-ויען-קראנקהייטען
ZIELONA 30 זשעלאנא
טעלעפאן 115-27
נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכמיטאג

Dr. Med.
M. Wajnberg
ספעציאל ארצט פאר נערווען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
ZEROMSKIEGO 25 (פאנסקא)
טעל. 172-20
נעהמט אן פון 5 ביז 7 נאכמיטאג.

DR. MED.
Józef Imich
ספעציאליסט פון אויערן, נאז, האלז און קעהל-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
מאגיוישקי 1. טעלעפאן 209-97.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.

Dr. med. H. NADEL
ספעציאליסט פאר אינערליכע קראנקהייטען.
פיעטריקאווער 17 טעל. 168-86
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 4 — 6 נאכמ.

מאַקדאָנאַלדס בריף צו זיינע וועהלער

וועלכע האָבען ביי איהם צוגענומען זיין מאַנדאַט

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט די עקזע־קוטיווע פון וואַהל־קרייז אין סיהעם, וואו מאַקדאָ־נאַלד איז אויסגעוועהלט געוואָרען צום פּאַרלאַמענט, אָנגענומען אויף איהר זיצונג אַ איינשטימיגע רע־זאָלוציע, לויט וועלכער מאַקדאָנאַלד ווערט געבעטען צו רעזיגנירען פון זיין אַמט אלס זייער פאָרשטעהער דער סעקרעטאַר פון דער עקזעקוטיוו ה' קאָקסען האָט אויף דער זיצונג פאָרגעלעזען פאָלגענדען בריף פון מאַקדאָנאַלד:

„מיין טייערער קאָקסען! איך גלויב דאָס די אונטער־וואַרטעטע ענדערונגען, וואָס זענען לעצטענס פאָרגעקומען, זענען אפשר פאַר אייך נישט איבער־ריגס קלאָר, ווען איך וואָלט צייט געהאַט, וואָלט איך מינדליך ערקלערט דעם עקזעקוטיוו אין סיהעם מיין שטעלונג צו איהר, גלויבט נישט דעם אַלעם וואָס די צייטונגען שרייבען או וועגען וואָס עס ווערט אַלץ גערעדט, קור יעגעפּאַסט, שטעלט זיך די לאַגע אַזוי פאָר:

מיר האָבען זיך פּלוצלינג געטראָפען פנים אל פנים מיט אַ שווערע פינאַנס־קריזיס. אויב מ'־וואָלט זיך זאָפאָרט איהם נישט אנטקעגענגעשטעלט, וואָלט דאָס געבראַכט צו אַ כאַאָס אין דער לאַנד־אינדוסטריע און אין רעזולטאַט צו אַ שטורץ פון די לוינען, צום געגנצליכען איבערייסען די אויסצאָהלונ־גען פון די אַרבייטער אונטערשטיצונגען און צום פערלירען דורך דער אַרבייטענדער קלאַס פיל מיל־יאָנען פונט, וועלכע זיי האָבען איינגעלייגט אין די קריגסאַנלייהע ווערט פאַפּירען און אין די פּאָסט־שפּאַר־קאַסעס.

מיר זענען געשטאַנען פאַר'ן אויסוואַהל: ענט־געגענשטעלען זיך דעם קריזיס אָדער ערלויבען איהם צו בעהערשען או זאויפרייסלען דאָס גאַנצע לאַנד. ביי אַזאַ לאַגע האָט קיין רייד נישט געקענט זיין וועגען וועלכע עס איז באַנק רעפאָרמען אָדער עטוואָס ערהנליכעס. עס וואָלט געגליכען צו אַ דאָק־טאָר, וועלכער האָלט פאַר'ן פּאַציענט אַ רעדע וועגען וועגעטעריאַניזם, אין דער צייט, ווען דער חולה איז קראַנק אויף אַ ענצינדונג פון בלינדדאַרם. קודם כל דאַרף מען בעזייטיגען דעם בלינדדאַרם און דאַן אָנווענדען אַ געהעריגע בעהאַנדלונג, וועל־כע וועט ערמעגליכען אויסהיילען דעם חולה. עס איז פיל צו דערצעהלען, איך מוז אייך נאָר פער־זיכערען, דאָס דער קלייגער שניט אין דער אונטער־שטיצונג פאַר די אַרבייטסלאָזע איז נויטיג געווען, אום די דאָזיגע אונטערשטיצונג איבערהויפּט צו דערהאַלטען.

בעהמט אין אַכט, דאָס זייט דעם יאָהר 1929 איז דער פּרייז פון לעבענסמיטעל געפאַלען אויף 11 מיט אַ האַלבען פּראָצענט. דעריבער — ביי אַ 10 פּראָצענטיגער רעדוקציע פון די אונטערשטיצונגס געלדער — וועלען די אַרבייטסלאָזע זיין אין אַ בע־סערער לאַגע ווי מיט 2 יאָהר צוריק.

איך בעדויער זייער אַלץ, וואָס איז יעצט פאָר־געקומען, און דריק אויס מיין גרייטקייט צו דינען אייך. מיט פּרייד וועל איך אַקצעפּטירען יעדען קרבן, וועלכען איך וועל דאַרפען פאַר אייך ברענ־גען. מיר האָבען ווידער די מלחמה. איך פיהל די לאַסט, וועלכע איך און מיינע פריינט אין סיהעם וועלען דאַרפען טראָגען. איך גיב מיך איבער אין זייערע הענד, און וועל גרייט זיין צו טאָן, וואָס זיי וועלען נאָר אַליין פערלאַנגען.

עס איז מיר גישט בעשערט צו האָבען מיינע פריינד אויף אזוי פיל נאָהענט, ווי איך האָב עס מיר געוואונשען. איך מוז זיי אָבער פערזיכערען, דאָס איך האָב זייער פיל פערגעניגען געהאַט צו זיין זייער חבר".

רעזערפאָרד

דער בעריהמטער ענגלישער פיזיקער איז אַלט געוואָרען 60 יאָהר.

הענדערסאָן

געוו. ענגלישער אויסערן-מיניסטער, איצט פאָרזיצער פון דער אַרבייטער-פּאַרטיי.
(אויסלענדישע קאַריקאַטור)

גרויסע אַבלאַוועס אין בערלין

פּאָליציי זוכט געווער אין צוזאמענהאנג מיט דער ערמאָרדונג פון 2 פּאָליציי־אָפיציר.

רעווויזיע אין וואַרשאַווער אַפּעלאַציע=געריכט

געריכטס=בעאַמטע פערדעכטיגט אין קאָמוניזם

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש) צום פּראָצעס פון אַפּעלאַציע-געריכט האָט זיך היינט געווענדעט דער פּראָקוראָר פון קרייז-געריכט מיט אַ אָפּטיילונג פּאָ־ליציי און געבעטען די ערלויבניש אדורכצופיהרען אַ רעוויזיע אין איינע פון די קאַנצעלאַריעס אין דער ציוויל-אָפּטיילונג.

דער פּראָקוראָר האָט די ערלויבניש געגעבען און די פּאָליציי האָט אדורכגעפיהרט אַ גענויע רעוויזיע.

די דאָזיגע רעוויזיע שטעהט אין צוזאמענהאַנג מיט'ן אַרעסט פון בעאַמטען פון אַפּעלאַציע-געריכט פּיאַלקאָווסקי, וועלכער איז פערדעכטיגט אין קאָמו־ניזם. דאָס איז שוין דער צווייטער פאַל אין אַ קורצער צייט ווען ס'ווערען ענטדעקט קאָמוניסטען צווישען די געריכטס-בעאַמטע.

——=):O:(=——

הענדערסאָן זאָל בלייבען פּרעזידענט פון דער ענטוואָפענונגס=קאָנפערענץ

אויב ענגלאַנד וועט דערצו מסכים זיין

גענף, 1. (טו) לויט ווי מען טיילט מיט פון גוט אינפאָרמירטע קרייזען אין פעלקערבונד, וועט דער ביזאיצטיגער ענגלי־שער אויסערן-מיניסטער הענדערסאָן אין די נאָהענטע טעג איבערשיקען אַ בריף צום גענעראַל־סעקרע־טאַר פון פעלקער־בונד, אין בריף וועט הענדערסאָן רעזיגנירען פון זיין אַמט אַלס פּרעזידענט פון דער ענטוואָפענונגס־קאָנפערענץ, וועלכע ווערט צונויפגע־רופען אויף פעברואַר 1932.

ס'איז נאָך נישט זיכער, צי דער פעלקער־בונד וועט די רעזיגנאַציע אָננעמען, ס'איז מעגליך, אַז דער ראַט וועט בעטען הענדערסאָנען, אַז ער זאָל בלייבען פאָרזיצער פון דער קאָנפערענץ, אויב ענגלאַנד וועט דערצו מסכים זיין.

פּוילישע יודען ווערען אַרויסגעשיקט פון באָליוויע

זיי ווערען בעשולדיגט אין קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע

ניו־יאָרק, 1. (יט"א טעלעגראַפיש) פון באָ־ליוויא ווערט מיטגעטיילט, אַז נעכטען זענען דאָרט אַרעסטירט געוואָרען איינציגע יודען, וועלכע זענען פון די אָרטיגע וויטרוטישע אימיגראַנטען בעשול־דיגט געוואָרען אין קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע.

די מאַכט אין באָליוויען האָט פעראָרדענט, אַז די בעשולדיגטע יודען מוזען אין משך פון 6 טעג פערלאָזען דאָס לאַנד.

ווי יט"א ווערט געוואויר, זענען אַלע בעשול־דיגטע פּוילישע בירגער.

אַרבייטסלאָזע אונטערשטיצונ־גען מיט לעבענסמיטעל

וועט מען אויסצאָהלען אין דייטשלאַנד

בערלין, 1 (ספּ. טעל) אויף'ן קאָנגרעס פון די פרייע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אין פראַנקפורט האָט דער אַרבייטס-מיניסטער סטעגער־וואַלד, ארומרעדענדיג די איצטיגע אַרבייטסלאָזע סיטואַציע, אויסגערוקט אַ פּראָיעקט אויסצוצאָהלען טיילוויז די אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע אין לעבענסמיטעל.

גרויסער ערפאָלג פון דער אַ־מעריקאַנער הלואה אין אמעריקע

לאָנדאָן, 1 (טו). פון וואשינגטאָן מעל־דעט מען, אַז די אינעריליכע מיליאַרדען-הלואה צו דעקען דעם בודזשעט-דעפיציט, איז אינגאַנצען אויספערקויפט געוואָרען אין פערלויף פון 1 טאָג.

פערקלענערט דעם דיסקאָנטא=פּראָצענט אין דייטשלאַנד

בערלין, 1. (טו) די רייכס־באַנק האָט היינט פערקלענערט דעם דיסקאָנטא־פּראָצענט פון 10 אויף 8 פּראָצענט און דער לאָמבאַרד־פּראָצענט פון 12 אויף 10 פּראָצענט.

עסטרייך רעזיגנירט פון דער צאָל-אוניע מיט דייטשלאַנד

שאָבער זאָל זיך אָפּגעבען אין דימיסיע

פּאַריז, 1. (טו) דער גענפער קאָרעספּאָנדענט פון „פּטי פּאַריזיען" שטעלט פעסט, אַז די צאָל־אוניע צווישען דייטשלאַנד און עסטרייך. וואָס האָט געמאַכט אַזאַ טומעל, קען בעטראַכט ווערען אַלס ענטגילטיג בעגראָבען. נאָך אין פערלויף פון היינטי־גען טאָג וועט עסטרייך אָפיציעל פערציכטען אויף דער צאָל־אוניע.

אין די פּאָליטישע קרייזען שמועסט מען אויך, אַז דער וויצע־קאַנצלער שאָבער וועט זיך אָפּגעבען אין דעמיסיע גלייך, ווי ער וועט צוריקקומען פון גענף.

בולגאַרישער רעגירונגס-אָרגאַן געגען די אַנטיסעמיטען

סאָפיא (יט"א) דער אָפיציעלער אָרגאַן פון דער בולגאַרישער רעגירונגס־פּאַרטיי (פּויערים־פּאַר־טיי) טרעט שאַרף אַרויס געגען די פעראייניצעלטע פּרובען פון די „אולטרא־פּאַטריאָטישע" אָרגאַני־זאַציעס, וועלכע בעמיהען זיך איבערצופלאַנצען קיין בולגאַריען די אַנטיסעמיטישע שטימונגען און מעטאָדען. די צייטונג ערקלערט, אַז די גאַנצע געזונ־דע עפענטליכע מיינונג פון לאַנד וואַרפט אָב ענט־שיידען די דאָזיגע פּרובען.

ציהונג פון דער „דאָלאַרובקע"

1 פּרעמיע 40,000 דאָלאַר נ' 262703
1 פּרעמיע 8,000 דאָלאַר נ' 90661
3 פּרעמיעס 3,000 נ' 538589, 289987, 543485.
5 פּרעמיעס 1,000 דאָל.— 405270 1365131 3566[illegible]1 1268993 383709.
10 פּרעמיעס 500 דאָל. — 500 1188096
1212357 1027333 105137 177646 1401387
769315 115129 1230701 1487722.
80 פּרעמיעס 100 דאָל. — 250812
9488823 361402 699091 832265 713450
653683 1180722 1385562 680478 361095
1007288 191106 965023 244584 491619
797694 86103 724431 220139 100863
1378674 676803 1116275 869519 1243994
36894 1176680 947990 1535609 301139
660964 361942 731934 690324 1322250
746433 564756 915350 822776 19618
636162 210442 840726 867767 1499265
461394 737831 129132 444958 871678
338840 273749 471098 1138865 1151124
1028393 1878265 1299064 712306 523833
306188 696237 407341 328080 155564
306534 45465 1155648 412662 922988
1469997 302381 1291774 981257 599830
526813 514271 1239369 848022.

די ציקליסטען-וועלט-מייסטערשאַפט

די זיגער פון ציקליסטען-געיעגען אין קאָפּענהאגען: דער דענער האַנדוזען (רעכטס) און דער איטאַליענער גווערי.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 2 סעפטעמבער 1931

דער מאָרד אין טרוסקאוויעץ

טאַדעאוש האָלובקאָ איז געווען א סימבאָל פון די נשמה־וואַנדערונגען, וועלכע עס האָבען אַדורכגעמאַכט אין פערלויף פון דעם לעצטען יאָהר־צעהנדליג א סך פוילישע אינטעליגענטען און געזעלשאַפטליכע טוער פון א ברייטען פערנעהם און וועלכע האָבען זיך איבערגעקייקעלט פון איין עקסטרעם אויפ'ן צווייטען.

אַמאָל א פיהרער פון פ. פ. ס־ישען לאַגער, איינער פון די פעהיגסטע זשורנאַליסטען, האָט טאַדעאוש האָלבקאָ נאָך דער מאי־איבערקעהרעניש ביסלעכווייז געביטען זיין אידעאָלאָגיע. עס איז נאַטירליך שווער צו זאָגען, וועלכע סיבות האָבען גורם געווען צו אזא ראַדיקאַלען שנוי אין האָלוב קאָס פּאָליטישע איבערצייגונגען. פאַר דעם יעניגען וועלכער האָט אָבסערווירט האָלובקאָ'ן אין פערלויף פון די לעצטע יאָהרען, זענען די דאָזיגע פלוצ־לומדיגע ענדערונגען אין זיינע איבערצייגונגען אויסגעקומען אביסעל משוגה'דיג. מיט דעם זעלבען ברען, מיט וועלכען ער איז מיט יאָהרען צוריק צוריק אַרויסגעטראָטען געגען די פריצים, איז ער אויך איצט געוואָרען א פאַנאַטישער אַנהענגער פון דער סאַנאַציע־אידעאָלאָגיע און האָט זיך נישט שלעכט געפיהלט אין דער געזעלשאַפט פון די סאַפיעהאס און ראַדזיווילס, אין פאַר דעם נייעם לאַגער, פון וועלכען ער איז געווען דער פיהרער, איז ער געווען זעהר נויטווענדיג. מיט זיין פער־גאַנגענהייט און דורך זיין פערזאָן האָט ער דעם דאָזיגען סאָציאַל צוריקגעשטאַנענעם לאַגער געגע־בען א פּראָגרעסיווען שיין.

דער געוו. פ. פ. ס־ישער פיהרער טאַדעאוש האָלובקאָ האָט לעצטענס אין צייטונגס־אַרטיקלען און פון דער סיים־טריבונע פּעוביסען בעקעמפט זיינע געוו. חברים און אויף טריט און שריט שאַרף געטאַדעלט זייער האַנדלונג. ווען פון דער סיים־טריבונע האָבען די מאַרשטעהער פון דער אָפּאָזיציע געשטורעמט געגען די עוולות, וועלכע עס ווערען בעגאַנגען לגבי דעם איבייטער־קלאַס, איז דער שאַרפסטער און שלאָגפערטיגסטער צווי־שענרופער געווען נישט קיין אַנדערער, ווי דער פערשטאָרבענער טאַדעאוש האָלובקאָ. דערביי האָבען די נייע „פערבינדעטע" געהאַט גרויס נחת, הערענדיג ווי אַזוי דער נעכטיגער שונא און היינ־טיגער געטרייער שותף פערטיידיגט די פּאָזיציעס פון געזעלשאַפטליכען און פּאָליטישען קאָנסערוואַ־טיזם געגען זיינע געוו. פריינד.

און באמת האָט זיך האָליבקאָ מיט גרויס פלייס געוואָרפען אין קאַמף פאַר זיינע נייע אידעען. ער איז געווען אַנ'אויסערגעוועהנליך ריה־רעווודיגער און ענערגישער, אפשר דער ריהרעוו־דיגסטער אין גאַנצען סאַנאַציע־לאַגער.

זענען געקומען די לעצטע סיים־וואַהלען האָט מען דעם טעמפּעראַמענטפולען האָלובקאָ'ן געגעבען! אורלויב אלס שעף פון מזרח־דעפּאַרטאַמענט פון אויסערן־מיניסטעריום און איהם געגעבען א ספּע־ציעלע מיסיע אויף די קרעסען. נאָך אין די פ.פ.ס. אישע רייהען האָט האָלובקאָ געגאָלטען אלס א „ספּעץ" אין די ענינים פון די נאַציאָנאַלע מינ־דערהייטען, מיט וועלכע ער האָט זיך טאַקע גאַנץ ערנסט אינטערעסירט. פערשטעהט זיך אָבער, אַז זיין בעציהונג צו די מינדערהייטען איז לעצטענס געווען א גאַנץ אַנדערע אין פערגלייך מיט אַמאָל.

האָלובקאָ איז אויך אַנוועזענד געווען אלס אָבסערוואַטאָר אויף דעם צוזאַמענפאָהר פון די קרעסען־קהלות, וועלכער איז מיט איינינע יאָהר צוריק פאָרגעקומען אין ווילנאָ און אויף וועלכען עס איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע געגען דעם פערפליכטענדען קהלה־געזעץ. האָלובקאָ האָט דאַן געזאָגט דעם שרייבער פון די דאָזיגע שורות, אַז די קרעסען־יודען דאַרפען דערווייל דורכפיהרען וואַהלען צו די קהלות אויפ'ן סמך פון די הער־שענדע געזעצען, און אויב די קהלות וועלען בע־זיצען א פּראָגרעסיווען כאַראַקטער וועט דאָס זיין דער בעסטער בעווייז פאַר'ן פּראָוועלטליכען די קהלות. דאַן האָט דאָס האָלובקא אפשר געמיינט ערנסט, אָבער מיט זיין מינדערהייטס־פּאָליטיק פון די לעצטע יאָהרען איז עס שווער צו פּערא־ייניגען.

אלס עמיסאַר פון דעם סאַנאַציע לאַגער אויף די קרעסען האָט האָלובקאָ ספּעציעל געפּרובט אי־בעררייידען די יודען פון די קליינע פּראָווינץ־שטעט אַז זיי זאָלען בעת די וואַהלען בעסער שטימען פאַר נישט יודען, אָדער פאַר יודען פון זיין לאַ־גער און דערפאַר – דערטאַר וועלען זיי גאָרנישט בעקומען, ווייל דעם צוואַנגס־זונטאָג־רוה איז שווער מבטל צו מאַכען צוליב פּסיכאָלאָגישע און רעלי־גיעזע טעמים, קיין יודען אלס בעאַמטע קען מען נישט צונעהמען, מחמת עס איז פאַראַן נענוג פּוי־לישע אינטעליגענטען, קיין סובסידיעס פאַר יודישע שולען קען מען נישט געבען, מחמת דער בודזשעט דערלויבט דערויף נישט. מיט איין וואָרט, ער איז געווען אַנ'אויפריכטיגער פאַרשטעהער פון זיין „נייער" אידעאָלאָגיע, הגם ער האָט נאָך אין זיינע „סאָציאַליסטישע" יאָהרען אַרויסגעלאָזען א בראָשור אונטער דעם נאָמען: „די נאַציאָנאַליטעטען־פּראַגע אין פּוילען", וועלכע איז נישט בעזונדערס סימפּאַ־טיש לגבי אונז יודען.

דאָס איז א קורצע כאַראַקטעריסטיק פון דעם דאָזיגען בלי ספק פעהיגען און ענערגישען מענש, וועלכער האָט זיך די לעצטע יאָהרען פערבונדען מיט דער פּוילישער סאָציאַלער רעאַקציע.

ער איז אומגעקומען דורך א טעראָריסטישען אַקט, וועלכען יעדער מוז פערורטיילען. ער איז אומגעקומען דוקא אין דעם טייל פון דער פּוילי־שער רעפּובליק, וואו די נאַציאָנאַליטעטען־פּערהעלט־נישען זענען נישט גאַנץ שוה־בשוה, און וואו נישט קוקענדיג אויף אלע ענגענומענע מיטלען, איז נאָך אַלץ נישט אינגאַנצען רוהיג. ס'איז אָבער א ספק, צי דורך מאָרד און רציחות קאָן מען דערגרייכען די געווינשטע „בערוהיגונג".

א. צינציגאַטוס.

דער בודזשעט איז ווייטער קראַנק

דער מאָרד איבער זשאַרעס'ן און איבער האָלובקאָ'ן — עס דראָהט א דעפיציט פון 300 מיליאָן זלאָטעס. — „די שול־קאַטאַסטראָפע"

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

„גאַזעטאַ פּאָלסקאַ", דער אָרגאַן פון דער סאַנאַציע, וועלכער האָט אין ערמאָרדעטען דעפּ. טאַדעאוש האָלוב א פערלוירען איינעם פון איהרע טעטיגסטע און ענערגישסטע טוער, פערגלייכט דעם מאָרד אין טרוסקאַוויעץ מיט דעם מאָרד איבער זשאַרעס'ן אין פּאַריז ערב דעם אויסברוך פון וועלט־קריג.

„אפילו ביז צום היינטיגען טאָג, שרייבט דאָס בלאַט, האָט דער ערשיטערענדיגער מאָרד פון זשאַרעס'ן געפונען אַנ'אַרגומענטאַציע אין דעם מעכטיגען קנויל פון געפיהלען, וואָס זענען דער־וועקט געוואָרען דורכ'ן אויסברוך פון גרויסען קריג, אָבער דער אטענטאט — לויט דער אלגע־מיינער מיינונג פון צוויי אוקראַיניגער — אויפ'ן לעבען פון א מענשען, וועלכער איז געווען אַנ'־אומערמידליכער פּאָהנטרעגער פון דער אידעע פון פערשטענדיגונג און פערבריערונג פון די פערשי־דענפעלקערישע בירגער פון דער רעפּובליק, וועל־כער האָט געשטרעבט צו גליק פאַר די אַזוי גרוי־סע נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין אונזער מלוכה און וועלכער האָט באמת טיף און אויפריכטיג געליבט דאָס אוקראַינישע פאָלק, זייהענדיג ליבע צו דעם פאָלק אַרום זיך — אָט דאָס פערברעכען, וואָס איז בעגאַנגען געוואָרען אין א צייט פון פרידען און פון היילען די וואונדען, וועט בלייבען א דאָקומענט פון א שרעקליכער ענטאַרטונג פון די מערדער, אַז דער מאַראַלישער אינסטינקט פון דער געזעלשאַפט, סיי פון דער פּוילישער, סיי פון דער אוקראַינישער וועט מוזען ווערען טיף דערשיטערט".

* * *

אין פּוילען, פּינקט ווי אין אַנדערע לענדער נעמט די רעגירונג אָן ענערגישע און הארבע מיט־לען, כדי איינצוהאַלטען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט: עס ווערען געמאַכט איינשפּאָרונגען, עס ווערען רעדוצירט בעאַמטע און זייערע פּענסיעס און דאָך — דער בודזשעט בלייבט א קראַנקער. אַזוי שטעלט פעסט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ":

די בודזשעט־שליסונג פאַר די פּאָר חדשים פון לויפענדען בודזשעט־פּעריאָד בעווייזט, אַז די ביז־איצטיגע שפּאָרונגס־אַקציע פון דער רעגירונג, וואָס שטיצט זיך דער עיקר אויף דער פערקלענע־רונג פון די פּערסאָנאַלע אויסגאַבען, האָט נישט געגעבען די געוואונשטע רעזולטאַטען. קיין גלייכגעוויכט פון די מאָנאַטליכע בודזשעטען איז ביז איצט נישט דערגרייכט געוואָרען און ס'איז נישט בעוואוסט, צי און ווען דאָס וועט געלינגען צו דערגרייכען.

די צייטונג פיהרט אויס:

קורץ גערעדט אנשטאָט א גלייכגעוויכט דראָהט אונז אין לויפענדען יאָהר א דעפיציט אין דער הויך פון 300 מיליאָן.

„אונזער בודזשעט איז קראַנק ערנסטער ווי עס דאַכט זיך אויס אַנדערע ספערען. אין דער צייט ווען די היי־יעהריגע אויסגאַבען זענען אין פערגלייך מיט'ן פאָריגען יאָהר געפאַלען בלויז 2,4 פּראָצענט, ווייזען די הכנסות אַרויס א פאַלן אויף... 16 פּראָצענט.

* * *

ביי די שווערסטע רעפלעקסען און געדאַנקען עפענט זיך היי יאָהר דאָס שול־יאָהר. פאַר אַזאַ א שיעור עלטערן און קינדער איז דער אָנהויב פון שול־יאָהר א צייט פון די גרעסטע זאָרגען און וועהטאָגען, וואו וועט מען נעמען אויף שכר לימוד? צי וועט געלינגען דורכצופיהרען דאָס קינד נאָך א יאָהר איבער דער שולע. די דאָזיגע שווערע געדאַנקען געפינען אַנ'אויסדרוק אין לייט־אַרטיקעל פון „ראָבאָטניק" א. ג. „די שול־קאַטאַסטראָפע".

„וויפיל עלטערן, וואָס שיקען זייערע קינדער אין די מיטעל־שולען, וועלען שטעהן פאַר דער פראַגע, צי קאָנען זיי זייערע קינדער שיקען היי־יאָהר. קינדער פון אַרבייטסלאָזע, קינדער פון אַר־בייטער, וואָס לעבען אין דלות צוליב די נידריגע פערדינסטען. קינדער פון בעאַמטע, וועלכע זענען אריינגעוואָרפען אין א מצב פון האָפנונגסלאָזער נויט, קינדער פון פּויערים, וואָס שטאַרבען איצטער פון הונגער, קינדער פון אלע, וואָס זענען רואינירט געוואָרען פון קריזיס, וועלען נישט טרעפען היי־יאָהר אין שול, וועלכע איז טייער, אויב זי איז א פּריוואַטע, וועלכע מיז בעצאָהלט ווערען געגען דער קאָנסטיטוציע, אפילו ווען זי איז א מלוכה'שע"...

איבערטריבענער פּעסימיזם?

וואָסערע סומע איז אָפּ־געפלאָסען פון די פּוילישע בענק די לעצטע חדשים

מיר האָבען די טעג געבראַכט א בעריכט וועגען דער ווירטשאַפטליכער און פינאַנציעלער לאַגע אין פּוילען, וועלכען ס'האָט פערעפענטליכט דער אינסטיטוט צו פאָרשען די פּרייזען און קאָ־ניונקטורען, דער בעריכט איז, ווי אונזערע לעזער דערמאָנען זיך, געווען זעהר א פּעסימיסטישער. דאָרט איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז דער אַלגע־מיינער אומצוטרוי האָט געבראַכט צו א גרויסען אָפּפלוס פון קאַפּיטאַלען אין פּוילען און, אַז די נאָהענטסטע חדשים זאָגען נישט אָן קיין שום גוטעס.

געגען די דאָזיגע פּעסימיסטישע בעהויפּטונ־גען טרעט אַרויס דער דירעקטאָר פון באַנק־פער־באַנד ה' סקאָניעטשני, וועלכער האָט אין אַנ'אינ־טערוויאו ערקלערט:

„דער אָפּפלוס פון דעפּאָזיטען פון די פּוילי־שע בענק האָט זיך פּאַקטיש געלאָזט בעמערקען אין דער צווייטער העלפט פון חודש מאי און האָט געדויערט אין משך פון יוני און יולי. אין משך פון דער צייט איז אָפּגעפלאָסען א סומע פון 175 מיליאָן זלאָטעס.

די סבה דערפון איז געווען דער צוזאַמענ־ברוך פון דער ווינער קרעדיט־אַנשטאַלט און דער אָפּפלוס האָט געדויערט שפּעטער. ווען ס'איז אויס־געבראָכען דער פינאַנציעלער קריזיס אין דייטש־לאַנד. אָט די ביידע גרויסע ערשיטערונגען האָבען געמוזט ווירקען אויף דער פּסיכיק פון די קאַפּיטאַ־ליסטען, וועלכע האָבען צוליב דעם טיילווייז אַרויסגענומען זייערע דעפּאָזיטען פון די בענק. אָבער היינט ווייסען מיר, אַז די פּוילישע בענק זענען פון דער פּראָבע אַרויס מיט נצחון.

אין אויגוסט דאַגעגען איז געקומען א פולע ענטשפּאַנונג אויפ'ן פינאַנץ־מאַרק. דער דורכגע־מאַכטער קריזיס האָט געבראַכט צו א ווייטערדיגען צוטרוי צו די בענק. דער בעריכט פון אינסטיטוט צו פאָרשען די קאָניונקטורען איז אין דער הינזיכט איבערטריבען. בעזונדערס צווייפעלהאַפט איז די סומע פון די אָפּגעפלאָסענע געלטער, וועלכע דער אינסטיטוט האָט געשאַצט אויף 500 מיליאָן זל.

ה' סקאָניעטשני איז אויך געגען דער מיינונג פון אינסטיטוט, אַז פּוילישע קאַפּיטאַלען זענען אוועק קיין אויסלאַנד. עס זענען געווען אפילו פערקעהרטע פאַלען, ווען געלטער, וואָס זענען געווען בעשטימט פאַר אויסלענדישע בענק, זענען פערהאַלטען געוואָרען אין די פּוילישע בענק.

שווערע פאָלגען פון ווירטשאַפטליכער נויט

פאַר'ן געזונד־צושטאַנד פון יודישע קינדער

קישינעוו (יט"א) די פערגרעסערטע אָרימ־קייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג האָט זעה" נעגאַטיוו געווירקט אויף איהר פיזישען מצב בפרט אויפ'ן יודישען קינד.

פאַר'ן פערגאַנגענעם שול־יאָהר זענען דורך שול־דאָקטוירים פון „אָזע" ספּעציעל אויסגעפאָרשט געוואָרען אין קישינעוו 1300 יודישע קינדער און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז 25 פּראָצ. פון זיי נויטיגען זיך אין א ספּעציעלער מעדיצינישער השגחה. די פאַראָרימונג פון די עלטערן האָט דערפיהרט דערצו, אַז פון די 2100 תלמידים זענען ביז 70 פּראָצ. מיט קראַנקע ציין, פון די ספּעציעל אויסגעפאָרשטע 1300 קינדער האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ביי 20 פּראָצ. פון די יונגע קערפּערס ווערען געניזוקט פון אומריינקייט, פּאַ־ראַזיטען.

דער שול־דאָקטאָר פון „אָזע" שרייבט אין זיין ווענדונג צו דער עפענטליכקייט „אַז די שולען, תלמוד־תורות, חדרים זענען געוואָרען אַנ'אָנשטע־קענדער פלאַץ פאַר פערשידענע קראַנקהייטען צווישען די קינדער, די יודישע אָרימע בעפעלקע־רונג איז בעהערשט פון אפּאַטיע און אָפּגעלאָזענ־קייט, די קינדער קומען אין שול שמוציג, מיט רויטע אָנגעשוואָלענע וויעס". די אלע שילדערונגען דערמאָהנען אין די ערשטע נאָך־מלחמה יאָהרען.

אין קישינעוו, די הויפּטשטאָט פון רומעניש־בעסאַראַביען, האָט „אָזע" אויסגעברייטערט איהר שול־מעדיצינישע אויפזיכט. אין 11 פאָלקס־שולע', חדרים, תלמוד־תורות ווערט איצט געפיהרט די שול־מעדיצינישע טעטיגקייט. מעהר פון 2000 תלמי־דים ווערען דורכ'ן שול־דאָקטאָר בעהאַנדעלט צוויי מאָל אין וואָך. א ברייטע פּראָפּאַגאַנדע ווערט גע־פיהרט צווישען די עלטערן פאַר דער זאָרגהאַפ־טיגקייט פון זייערע קינדער. אויך צווישען די תלמידים ווערען געפיהרט אין די לערנאַנשטאַלטען היגיענישע שמועסען.

פערברעכער צווישען אַמעריקאַנער יודען

איז בעדייטענד קלענער פאַר דער אַלגעמיינער צאָהל

ניו־יאָרק (י.ט.א.) ווי עס איז צו זעהן פון א סטאַטיסטיק, וואָס איז די טעג פערעפענט־ליכט געוואָרען אין דעם ניו־יאָרקער זשורנאַל „אויט־לוק" איז די צאָהל יודען אין די אַמעריקאַנער תפיסות די לעצטע צייט שטאַרק געפאַלען. בעת יודען מאַכען אויס 27,4 פּראָצ. פון דער אַלגעמיי־נער בעפעלקערונג אין ניו־יאָרק, מאַכען זיי אויס בלויז 8 פּראָצ. אין די ניו־יאָרקער תפיסות.

כאַראַקטעריסטיש זענען פאָלגענדע צאָהלען.

מיט 17 יאָהר צוריק האָט די צאָהל יודישע יונג־לעך אין דעם פערבעסערונגס הויז פאַר מינדעריעה־ריגע אין ניו־יאָרק בעטראָפען גאַנצע 58 פּראָצענט, איצט מאַכען אויס יודישע קינדער בלויז איבער 3 פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער צאָהל קינדער־אַרעסטאַנטען. פון די אַרעסטאַנטען אין דער על־מירא תפיסה זענען 7,6 פּראָצ. יודען, אין דער בעריהמטער סינג־סינג תפיסה — 10,6 פּראָצ. אין דעם צוכטהויז פאַר פרויען געפינען זיך בלויז 7 יודישע מיידלעך אויף דער אלגעמיינער צאָהל 511 אַרעסטאַנטינס.

די צאָהל יודישע קינדער, וואָס זענען גע־שטאַנען אלס אָנגעקלאָגטע פאַר די געריכטען פאַר מינדעריעהריגע, האָט פאָריגעס יאָהר בעטראָפען 12,1 פּראָצ. בעת נאָך מיט איינינע יאָהר צוריק האָט דער פּראָצענט־זאַץ אויסגעמאַכט גאַנצע 33 פּראָצ.

דער אויטאָר פון דעם סטאַטיסטישען אַרטי־קעל אין „אוטלוק" האַלט, אַז דאָס פאַלען פון דער פערברעכערישקייט צווישען יידן בכלל און יודישע קינדער בפרט איז א רעזולטאַט פון דער טעטיגקייט וואָס ווערט וואָס אַמאָל אַלץ ברייטער געפיהרט דורך די יודישע סאָציאַל פילאַנטראָפּישע אינסטי־טוציעס.

בין האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

פערשרייבט אייערע־לערן־יונגלעך אויף די דערגענצונגס־קורסען

איך וויל זיך אפשטעלען אויף דער איצט אזוי־וויכטיגער פראגע פון דער דערגענצונגס־שול פאר די לערן־יונגלעך, מיט'ן ענטשטעהען פון נייעם צעכען־געזעץ, איז דאס גאנצע האנדווערקערטום געשטעלט געווארען אונטער א גרויסען פראגע צייכען. ערגער איז אבער די פראגע בנוגע די צוקונפטיגע לערן־יונגלעך, דאס הייסט: וועגען די צוקונפטיגע אונטערוואקסענדע האנדווערקער.

די ביז־איצט עקזיסטירענדע, זעלבסטשטענדיגע האנדווערקער זענען נאך א שווערען קאמף מיט די פאראגראפען פון אינדוסטריע געזעץ פארלויפיג געראטעוועט געווארען פון אונטערגאנג, א דאנק דעם, וואס יעדער איינער האט זיך פערזארגט מיט אלע פארמאליטעטען לויט'ן געזעץ, האבענדיג די מעגליכקייט דאדורך אין געוויסער מאסען ווייטער צו פיהרען זעלבסטשטענדיג זיין מלאכה און קענען ערנעהרען זיין פאמיליע פון זיין אייגענער אויסגעהארעוועטער ארבייט.

דאגעגען די אונטערגעוואקסענע בעלי־מלאכות די איצטיגע בעלי־מלאכות, די איצטיגע לערן־יונגלעך, שטעהט פאר א זעהר שווערע אויפגאבע, אויב זיי ווילען זיך אין לעבען דערשלאגען צו א זעלבסטשטענדיגען ווארשטאט.

דער צוקונפטיגער בעל מלאכה מוז קודם כל בעזיצען די פוילישע שפראך אין ווארט און שריפט דאן מוז ער האבען געענדיגט די דערגענצונגס־שולע און פולקאם קענען דאס פאך טעאר'עטיש און פראקטיש.

אנדערש זעהט אויס די פראגע ביי די פוילישע לערן־יונגלעך, זיי בעקומען פון דער רעגירונג די נויטיגע סובסידיעס. די פוילישע שפראך איז פאר זיי לייכטער, ווייל דאס איז זייער מוטער־שפראך, אין דער צייט, ווען ביי יודישע קינדער, איבערהויפט ביי די ארימע שיכטען איז דאס בעזיצען די פוילישע שפראך א שווערער ענין.

עס ליגט אויף דער חוב הן אויפ'ן בעל־מלאכה, הן אויפ'ן לערן־יונגעל, וועלכע זענען לויט'ן געזעץ ענג פערבינדען מוזענדיג נארמאל בעזוכען און פערענדיגען די שולע, די בעלי־מלאכות וואס וועלען זיך נישט צופאסען צום געזעץ, אין הסכם מיט'ן § 22 פון טעה־מינאטאר'ען־פארשריפטען וועלען ווערען בעשטראפט אדמיניסטראטיוו, לויט'ן ארטיקעל 26 פונ'ם געזעץ ביז 1000 זל. געלד־שטראף און 14 טעג ארעסט און צו בעזייטיגען דעם לערן־יונג פון דער ארבייט.

אויך וועט ווערען אנגעוואנדען די דאזיגע שטראף מיט דער גאנצער שארפקייט:

1) פאר אננעהמען דורך די דיפלאמירטע מייסטערס לערן־יונגלעך וועלכע זענען יונגער פון 15 יאהר.

2) פאר נישט שליסען קיין אפמאך מיט'ן לערן־יונגעל נאך א 4־וואכענדיגער פראבע.

3) פאר אננעהמען לערן־יונגלעך וועלכע האבען נישט געענדיגט די פאלקס־שולע.

דעריבער, דארף הן דער מייסטער, הן דאס לערן־יונגעל זיין פעראינטערעסירט נארמאל צו בעזוכען די שולע, כדי נישט אנצוטרעפען אין דער צוקונפט אויף קיין שוועריגקייטען און צו ערמעגליכען די ערציהונג פון א קוואליפיצירטען בעל־מלאכה, ווי עס פאדערט דאס געזעץ.

אבא ווינער.

צווישען האמער און קאוואדלע

די יודישע האנדווערקער־ראטמענער און די האנדווערקער־קאמער

די לאדזער האנדווערקער־קאמער איז איצט איינגאנצען אהן אנ'אנפיהרונג. צוליב דער פאליטיק פון די ענדעקישע מיטגלידער אין דער פערוואלטונג פון דער האנדווערקער־קאמער און פון ראט פון דער קאמער, איז דעקאמפלעטירט געווארען די פערוואלטונג אזוי אז איצט זענען נאר געבליבען צוויי פערוואלטונגס־מיטגלידער און זי איז געווארען נישט בעשלוס־פעהיג, דער ראט קען זיך נישט צונויפקומען, ווייל די פלענאר־זיצונגען ווערען כסדר צוליב די ענדעקעס, אויפגעריסען און ס'קען נישט קומען צום וועהלען נייע פערוואלטונגס־מיטגלידער און א דירעקטאר פון דער קאסע.

וואס שייך די יודישע ראטמענער געפינען זיי זיך צווישען האמער און קאוואדלע. די יודישע האנדווערקער אין לאדז בילדען פופציג פראצענט פון כלל האנדווערקער. און דעריבער וואלט געווען יושר'דיג אז זיי זאלען בעקומען פופציג פראצענט מיטגלידער אין דער פערוואלטונג, די יודישע ראטמענער זענען שוין אפגעטרעטען פון דעם דאזיגען יושר'דיגען פרינציפ און פערלאנגען בלויז פערציג פראצענט, און טאקע צוליב דעם פערשרייען די ענדעקעס די לאדזער האנדווערקער־קאמער, אז זי פערקויפט זיך די יודען, אז די יודען ווילען פערכאפען די ממשלה, ווילען פעריודישען די פוילישע מלאכה און אזוי ווייטער.

אויך דער צווייטער צד, די אזוי גערופענע סאנאציע־גרופע איז נישט גענוג אויפריכטיג מיט די יודען. נאר מיט דער הילף פון די יודישע ראטמענער קען די דערמאנטע גרופע זיך שאפען א מעהרהייט אין דער לאדזער האנדווערקער־קאמער, פונדעסטוועגען האט זי מורא אפען צו ריזיקירען און נאכקומען די בעשיידענע פערלאנגען פון די יודישע האנדווערקער־ראטמענער. די סאנאציע־גרופע האט מורא פאר „דער גאס“, אז מ'וועט זאגען אז זי געהט האנד ביי האנד מיט דער גרויסער גרופע יודישע ראטמענער און דעריבער וואלט די גרופע זעהר געוואלט אלץ אדורכפיהרען דורך קאמפראמיסען, דורך דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען, דורך האנדלען און דורכקומען. אין דער צייט ווען די יודען שטעלען אפען און קלאהר זייערע גערעכטע פאדערונגען.

די קאמפלעטירונג פון דער פערוואלטונג ווערט דערווייל אפגעשלעפט, די ברענענדסטע האנדווערקער־פראגען קענען נישט בעטראכט און דעצידירט ווערען. די האנדווערקער־ראטמענער האבען נישט קיין מעגליכקייט זיך צונויפצוקומען און בעטראכטען זייערע אנגעוועהטאגסטע פראגען און פראבלעמען, אין דער איצטיגער שווערער צייט ווען דאס האנדווערקערטום ראנגעלט זיך מיט איהר עקזיסטענץ, איז פערמאכט דער האנדווערקער־פארלאמענט וועלכער וואלט געדארפט רעאגירען אויף אלעם וואס קומט פאר אין האנדווערקער־לעבען.

צו דער דאזיגער לאגע מוז געמאכט ווערען א סוף ס'מוז קומען די נארמאלע ארבייט אין דער האנדווערקער־טעטיגקייט ס'מוז ווי אמשנעלסטען פארקומען צוגאב־וואהלען צו דער פערוואלטונג. נאך א יודישער פארשטעהער מוז אריינקומען אין דער פערוואלטונג.

די שווערע לאגע פון די האנדווערקער מוז פערשטאנען ווערען און זי דארף געלינדערט ווערען דורך דעם האנדווערקער־פארלאמענט.

י. ד.

צי האבען מיר צופיל סוחרים אין פוילען?

אין די לעצטע צייטען ווערט כסדר דורך די מאסגעבענדע פאקטאר'ען אויפגעהויבען די פראגע בנוגע דער צו־גרויסער צאהל פערמיטלער אין פוילען. אויך דער וויצע פינאנץ־מיניסטער סטאזשינסקי האט געהאלטען פאר וויכטיג אנצוווייזען אז פוילען ליידט אויף דעם איבער־וואוקס פון דעטייל־מסחר און פון דער קנאפער ענטוויקלונג פונ'ם גרויסען הורט־האנדעל, עס דארף דעריבער קודם־כל פעסטגעשטעלט ווער'ען אז די ווירטשאפטליכע פאליטיק און קודם כל די שטייער־פאליטיק רעדוציר'ט גאנץ שטארק די צאהל סוחרים אין פוילען, אזוי אז אויף א גאנצע רייה געביטען ווערט גאנץ פשוט פערניכטעט דער הורט־האנדעל.

עס איז טאקע אמת אז אין מסחר האבען מיר צופיל (אין בעצוג צום גרויסען מסחר) קליינהענדלער, הויפטזעכליך אין געוויסע צווייגען, דער פאקט דרינגט אבער ארויס נישט נאר פון דער נישט־נארמאלער סטרוקטור פון דער יודישער, נאר אויך פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג אין פוילען, אזוי צ.ב.ש. אין דער לאנדווירטשאפט האבען מיר 64.7 פראצענט פויערים וועלכע בעזיצען ערד אין דער גרעניץ פון קוים 5 העקטאר, אין דער אינדוסטריע זענען דריי פערטעל קליינע פאבריקען און ווארשטאטען. דאס זעלבע איז אויך אין האנדעל: דריי פערטעל אונטערנעהמונגען זענען קליינע געשעפטען פון דריטער און פערטער קאטעגאריע. איבריגענס ווייזט אויך די סטאטיסטיק אז פוילען בעזיצט פערהעלטנישמעסיג די קלענסטע צאהל איינוואוינער, וועלכע זענען זיך מפרנס פון מסחר. אזוי צ.ב.ש. בעטרעפט די בעפעלקערונג וועלכע בעשעפטיגט זיך מיט מסחר: אין אויסטראליע 15,3 פראצ., אין ענגלאנד — 13.9 פראצ., אין קאנאדע — 13.0 פראצ., אין דייטשלאנד — 11.7 פראצ., אין שווייצאריע — 11.7 פראצ, אין בעלגיען — 10.7 פראצ., אין פראנקרייך — 10.4 פראצ., אין די פעראייניגטע שטאטען פון צפון־אמעריקא — 2־10 פר., אין שוועדען — 8.4 פראצ., אין איטאליע — 6,4 פראצ., אין טשעכאסלאוואקיי — 6.0 פראצ., און אין פוילען קוים 3.8 פראצענט.

דער וויצע פינאנץ־מיניסטער סטאזשינסקי ווייזט אן — און גאנץ ריכטיג — אויף דער נויטווענדיגקייט צו ראציאנאליזירען דעם האנדעל אין פוילען, דער ערשטער בעדינג פאר דער ראציאנאליזאציע איז א ריכטיגע ווירטשאפטליכע פאליטיק און קודם כל א שטייער־ און קרעדיט־פאליטיק, די לעצטע איז נישט קיין קליינע שטערונג פאר דעם געזונד מאכען דעם מסחר אין לאנד, עס וועט זיין אינטערעסאנט אנצוווייזען אז אין יאהר 1930 האבען די קרעדיטען פאר'ן מסחר אין באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא בעטראפען בס"ה 2.97 פראצ. און אין באנק פאלסקי: אין דיסקאנטע 23.2 פראצ. לגבי 33.0 פראצ. אין יאהר 1929 און אין אפענעם קרעדיט און אין משכנות 12.9 פראצ. לגבי 14.8 פראצ. אין יאהר 1929. נישט קוקענדיג אבער דער־רויף מוזען מיר שוין זאגען, — ווי עס האט שוין מיט א געוויסער צייט צוריק אנגעוויזען די „קאאפעראטיווע בעוועגונג“ — אין די איצטיגע בעדינגונגען און ביי די איצטיגע מעגליכקייטען אזוי ראציאנאליזירען דעם יודישען מסחר, אז ער זאל זיך קענען צופאסען צו די פאדערונגען פון דער מאדערנער ווירטשאפט און אז די גרויסע מחנה יודישע הענדלער זאל נישט בלייבען אהן פרנסה.

ד. ק—ג.

יודישע האנדווערקעריי אין אמאליגען פוילען

1.

די יודישע בעלי־מלאכות האבען אין די צייטען פון מיטעלאלטער נישט אנגעטראפען אויף קיין מניעות מצד די קריסטליכע צעכען.

ווי בעוואוסט, האבען שוין מיט א 600 — 700 יאהר צוריק עקזיסטירט אין פוילען צעכען פון די קריסטליכע בעלי־מלאכות. די צעכען האבען אין יענע צייטען געהאט זייער ברייטע קאמפעטענצען, א סך ברייטערע, ווי ביי היינטיגע צייטען, אפילו ביים נייעם צעכען־געזעץ, וואס איז פאקטיש א נישט־געלונגענע נאכמאכונג פון די אמאליגע צייטען. דאמאלס האבען די צעכען געהאט דעם מאנאפאל אויף פראדוקציע. נאר מיטגלידער פון צעך האבען זיך געמעגט בעשעפטיגען מיט האנדווערק, דער וואס האט נישט געהערט צום צעך און דאך זיך דערלויבט צו ארבייטען ערגעץ אין א פארשטאט אדער אין א שכנות'דיגען דארף, האט געהייסען „פארטאטש“, הגם זיין ארבייט איז נישט תמיד געווען קיין פארטאטשנע. א „פארטאטש“ איז געווען אויסער יעדען געזעץ, זיין ארבייט האט דער צעך געהאט רעכט צו קאנפיסקירען, פערקויפען און דאס געלד טיילווייז אוועקגעבען דעם מסור און דעם רעשט פאר דער א. ג. צעכען־פושקע.

פערשטייט זיך, אז דער יוד האט געהערט צו דעם מין, וואס מען רופט „פארטאטשעס“. אין צעך האט מען דעם יודישען בעל־מלאכה נישט אריינגענומען, ווייל דער צעך האט דאמאלס געטראגען נישט בלויז א ווירטשאפטליכען כאראקטער. דער צעך האט אויך דערפילט רעליגיעזע פונקציעס. יעדער צעך האט זיך געהאט זיין הייליגען, זיין פאן, זיין קאפליצע אין קירך, דער צעך האט אכטונג געגעבען אויף דעם רעליגיעזען און מאראלישען אויפפיהרען זיך פון זיינע מיטגלידער, דעריבער איז שוין ממילא פערשטענדליך, אז נישט בלויז יודען, נאר אפילו אנדערש־גלויביגע קריסטען, ווי, למשל, לוטעראנער, פראוואסלאווגע א. א. האבען נישט געקאנט געהער'ען צו איינעם און דעם זעלבען צעך.

די יודען זענען דעריבער געווען אויסגעשלאסען פון צעך און ממילא נישט געהאט קיין רעכט אויף ארבייט. בלויז אויסנאמווייז טרעפט זיך, אז יודען געהערען צום פוילישען צעך. דאס איז אבער געווען ערשט סוף 18־טען י"ה אין בלויז געציילטע שטעט, ווי למשל, אפט א. א. דעם צוטריט צו די צעכען האבען די יודען דערגרייכט ערשט אין 19־טען י"ה, ווען פוילען האט שוין נישט עקזיסטירט אלס זעלבסטשטענדיגע מלוכה, נאר געווען צוטיילט צווישען עסטרייך, פרייסען און רוסלאנד.

וואלטען די תקנות פון די צעכען, וואס פערווערען נישט מיטגלידער פון צעך צו ארבייטען, אפגעהיטען געווארען מיט דער פולער הארבקייט, וואלט פאר א גרויסען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג געווען פערמאכט א וויכטיגער פרנסה־צווייג. די יודען האבען צוליב רעליגיעזע און דער עיקר צוליב ווירטשאפטליכע טעמים, נישט געקאנט דערויף איינגעהן. האט זיך דערנאך אנגעהויבען א שווער'ער און ביטערער קאמף, וואס האט זיך געצויגען גאנצע יאהרהונדערטער, א קאמף, וואס איז געפיהר'ט געווארען נישט בלויז אין די ראמען פון געזעץ, דורך שתדלנות ביי די מושלים, דורך ארויסבעקומען כלערליי פריווילעגען וכדומה, נאר טיילמאל דורך פאגראמען, אנפאלען א. א. וו. דער קאמף איז דורכגעפלאכטען געווען מיט „גוטווילליגע“ אפמאכען צווישען קריסטליכע בעלי־מלאכות און די יודישע, קאמפראמיסען, וואס האבען דער רוב דערלויבט א געוויסע צאהל יודישע בעלי־מלאכות צו ארבייטען אין זייער פאך פאר די בעדערפענישען פון דער יודישער בעפעלקערונג, פערשטייט זיך בתנאי, אז די יודישע בעלי־מלאכות וועלען צאהלען א געוויסען געלד־סכום אין דער קאסע פון פוילישען צעך. אין לענטשיץ, למשל, האבען 2 יודישע בעקערס, וועלכע האבען געבאקען ברויט פאר די דארטיגע יודען,

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

די לאגע אויפ'ן מאנופאקטור־מארק

אין די ערשטע צייטען פונ'ם נאך־מלחמה־פעריאד, אין די יאהר'ען 1921—2 זענען די האנדעלס־קאניונקטור'ען אין דער מאנופאקטור־בראנזשע געווען זעהר גינסטיגע (דער אומזאץ איז געשטיגען אויף גאנצע פופציג פראצענט) און דאס איז געשעהען אין דער ערשטער רייה צוליב'ן פערשטארקטען האנדעל מיט רוסלאנד. פערשטייט זיך, אז געהאנדעלט האט מען מיט ביליגע סארטען סחורות, וועלכע האבען געהאט א גוטען אפזאץ אויף די רוסישע האנדעלס־מערק, דער משך צייט אבער פון „גוטע ווינטען“ האט געדויערט פערהעלטניסמעסיג קורץ אין דער בראנזשע, צוערשט האט זיך עס אנגעהויבען פון דעם, וואס דער חודשליכער דיסקאנטא איז דערגאנגען ביז פינף פראצענט, ווייטער האט אנגעהויבען צוליב'ן שטייגענדען קריזיס צו פאלען די קאנסומציע פון דער בעפעלקערונג, און דער האנדעל מיט רוסלאנד איז אויך געווארען וואס ווייטער און ווייטער אלץ אוממעגליכער, ביז ער האט זיך איינגאנצען אפגעשטעלט.

די לאדזער פאבריקען האבען שוין אין די יאהרען 1927—28 אנגעהויבען צו פערפלייצען דעם האנדעלס־מארק. איינגעגעבען האט זיך עס זיי דורך ערטיילען סוחרים נייע ־ חדשים'דיגע קרעדיטען, און דאס האט געווירקט טויזענדער מאל בעסער ווי די גייסטרייכסטע רעקלאמע.. די קרעדיטען אבער האבען שפעטער פעראורזאכט פיל אומגליקליכע באנקראטען אין דער בראנזשע און געשעהן איז עס דאס רוב אויפ'ן פאלגענדען אופן: נישט האבענדיג קיין מזומן, פלעגט מען אננעהמען גרויסע קוואנטומס סחורות אויף וועקסלען.. ווען דער צאהלונגס־טערמין פלעגט אנלויפען און קיין דעקונג איז נישט געווען פלעגט מען די סחורות אפזעצען פאר וועלכען נישט ס'איז פרייז, האבען דערביי היזקות און דעקען דעם וועקסעל־חוב, פערשטייט זיך, אזא אזא מין מצב העניינים האט זעהר לאנג נישט געקענט אנהאלטען און מ'האט געמוזט באנקראטירען... דאן האבען באטירליך די לאדזער פאבריקאנטען אויפגעהערט צו געבען סחורות אויף קרעדיט,

אין 1929 איז די לאגע געווארען נאך ערגער, די פאבריקאנטען האבען אנגעהויבען צו פאדערען, וואס מעהר מזומן, דער אומזאץ איז געפאלען ביז איבער פערציג פראצענט, ס'האבען זיך א שאט געטון פראטעסטען פון פראווינץ, די קאנקורענץ האט זיך געשטארקט און דער קריזיס איז געווארען פון טאג קענטיגער... היות ווי די פראווינץ האט „פראטעסטירט“ האבען אונזערע סוחרים נישט געהאט וואו צו פערטון זייערע קונדישע וועקסלען און זיי האבען אויך פראטעסטירט... מיט איין ווארט, ס'איז געוואר'ען נישט פויגעלדיג און טאקע אויפ'ן „וואזשנעם“ אופן, די „פראטעסטען“ אין דער מאנופאקטור־בראנזשע האבען געשלאגען א רעקארד ממש אין זייער צאהל, די מאנופאקטור־פאבריקען האבען נישט געהאט וואו אהינצוטון זיך מיט זייערע סחורות. דער „באנק פאלסקי“ ערטיילט נישט קיין קרעדיטען, ער פערשווערט נאך אויף וויפיל ער קען נאר פאר די מאנופאקטור־סוחרים, אזוי אז די סחורות־קאנטא דערגרייכט שוין פון 8 ביז 15 פראצענט און דער קרעדיט דערגרייכט מאקסימום ביז 90 טעג.

נישט קיין וואונדער דעריבער, וואס ס'ווערט ערגער פון טאג, מ'רעגולירט, בעסער געזאגט מען פרובט רעגולירען די חובות אויף 40—45 „קאפיקעס“, אבער אז ס'קומט צום צאהלען, צאהלט מען פאקטיש אויס נאר א 25—30 „קאפיקעס“.

פרעגט ביי די מאנופאקטור־האנדעלס־פערטרעטער, וועלען זיי אייך דערציילען וועגען דעם א סך, גאר א סך...

ג. סווערדלין.

ביי א טעאטער-פאָרשטעלונג אין מאָסקווע

אַ פּיעסע מיט פּראָפּאַגאַנדע, אָבער מיט עכטע לעבענס-שטריכען. — דער עולם, וואָס קומט זעהען די פאָרשטעלונגען. — מענשען פון דעם אַמאָליגען פּריצים-קלאַס און דער בורזשואַזיע אויסגעמישט מיט פּויערים און פּויערטעס. — די יוגענד

(רייזע-איינדריקען)

פון א. זיל'בערשטאַט.

בעזוכען אַ טעאַטער־פאָרשטעלונג אין היינ־טיגען רוסלאַנד איז אַ טאָפּעלטער פערגעניגען.

די פאָרשטעלונג איז דאָס רוב אַ גלענצענדע אפילו דאַן, ווען מען הערט פון דער ביהנע פּראָ־פּאַגאַנדע. און אויסער דעם, איז דאָס פּובליקום אַרום אייך, אויך אַ מין פאָרשטעלונג; אָפט נישט ווייניגער אינטערעסאַנט, ווי די פאָרשטעלונג אויף דער ביהנע.

איך בין אין דעם בעריהמטען אַלעקסאַנדרינ־סקי טעאַטער, וואָס רופט זיך איצט „גאָסדראַמע", דאָס הייסט, מלוכה־טעאַטער.

די טרעפּ, יעדער ווינקעלע, אומעטום איז פול מיט מענשען. אַלץ קורצע פויערשע פעלצלעך, טיכלעך אויף די קעפּ פון פרויען, הויכע שטיוועל פויערים און אַרבייטער. דער זאַל איז געפּאַקט.

אין דער געוועזענער קייזערליכער לאָזשע זע־נען אויך פויערים, אַרבייטער, פויערטעס. נישט ווייט פון מיר זיצט אַ יונגע פויערטע אין אַ פאַרביגען טיכעלע איבער איהר קאָפּ, און זי הערט זיך אויפמערקזאַם צו צו אַלץ, וואָס עס קומט פאָר אויף דער ביהנע.

איך בין זיכער, אַז זי פערשטעהט נישט פילעס פון דעם, וואָס זי זעהט און הערט. דאָס שטערט איהר אָבער נישט איינצושלינגען יעדעס וואָרט, און עסען מיט די אויגען אַלץ, וואָס זי זעהט.

איך צוהער זיך מיט איהר. זי איז געקומען פון אַ דאָרף דריי הונדערט ווערסט פון פּעטער־בורג, געקומען אויף אַ פוהר. עס איז איהר אויס־געקומען צו פאָהרען אַ טאָג צעהן. זי איז בעגייס־טערט פון אַלץ, וואָס זי זעהט דאָ אין לענינגראַד.

אַ געזונטע, אַ פּנים בלוט און מילך, אַ פריעה־ליכע, מיט אַ ווייט־אָפענע אויגען, ווי אַ קינד. פאַר איהר איז דאָ אַלץ, וואָס זי זעהט, דאָס שענסטע און דאָס אינטערעסאַנטסטע, וואָס קאָן נאָר זיין אין לעבען.

דער בילעטער קומט צו צו אונזער רייהע מיט אַ פרוי, לאָזט זיך פון אונז אַלעמען ווייזען די בילעטען און פאָדערט אויף אַ יונגענמאַן אויפצו־שטעהן: ער פערנעמט אַ פרעמדען פּלאַץ.

דעם יונגערמאַן ווילט זיך שטאַרק נישט אַוועק־געהן. ער לאָזט דאָ איבער א יונג, שעהן מיידעל. איך האָב רחמנות אויף איהם און שלאָג פאָר דער מיידעל אָפּצוטרעטען איהר מיין פּלאַץ. זי שמייכעלט: „נאַרישקייטען! צוליב וואָס זאָלט איהר עס טון? נישקשה, ס'וועט איהם גאָרנישט זיין, ווען ער וועט שטעהן!"

— איהר ווילט דאָך אָבער זיכער רעדען איי־נער מיט'ן אַנדערען — זאָג איך.

— שוין ווענען אַלץ איבערגערעדט, טאָ־וואַרישטש (חבר)!

זי שמייכעלט ביי די ווערטער.

די פּיעסע, וואָס מען שפּילט דאָ היינט, הייסט „יאַראַסט". אויף יודיש קען מען דאָס איבערזעצען מיט דעם וואָרט „צאָרן". די פּיעסע איז אַ צייט־מעסיגע, זי בעהאַנדעלט די פראַגע פון דער „קאָלכאָז"־בעוועגונג אין דאָרף, פון די „קאָלעק־טיווע ווירטשאַפטען", וואו פויערים אַרבייטען צו־זאַמען און פיהרען איין באַלעבאַטישקייט.

דער אַלעקסאַנדרינסקי טעאַטער איז פון אַלע מאָל בעקאַנט געווען, אַלס אַ ר'עאַליסטישער טע־אַטער, און מען שפּילט דאָ היינט אויך רעאַליסטיש, אָהן קונצען, מענשליך. די פּיעסע ווערט געשפּילט מייסטערהאַפט. די פויערים און פויערטעס פון דאָרף זענען לעבעדיגע, אַלע טיפּען — — עכט, די קו־לאַקעס" (רייכע פויערים), דער „סרעדניאַק" (מי־טעל־קלאַס־פויער), די אָרימע פויערים, דער מי־ליציאַנער, דער דאָרפס־קאָרעספּאָנדענט, די לעה־רערין, דער יונגער אויסוואורף — אַלע זענען לע־בעדיגע מענשען. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס די דאָזיגע פּיעסע איז, פערשטעהט זיך, געשריבען געוואָר'ען „צו אָרדער", אַזוי צו זאָגען, זענען אין איהר דאָ פיל אמת'ע לעבענס־שטריכען.

דער פערפאַסער ערלויבט זיך אפילו חוזק צו מאַכען פון דעם מיליציאַנער, דעם פאָרשטעהער פון דער מאַכט אין דאָרף.

די מאַכט איז שוין אויף אַזוי פיל געזיכער'ט, אַז מ'קען זיך ערלויבען אָפּצולאַכען פון איהר. די פויערים לעבען איבער פערשידענע שווערע צייטען, רעדען צווישען זיך ווענען דעם, שילטען די סאָוויעטישע מאַכט. אַנדערע, ווידער, די „זעלבסטבעוואוסטע" פויערים קלערען אויף די אי־בעריגע, נאָך אַז ס'געהט נישט מיט גוטען, נע־מען זיי זיך צו זיי מיט ענערגישע מיטלען. עס איז זעהר שווער איבערצוגעבען דעם אינהאַלט פון דער דאָזיגער פּיעסע, דאָס איז אָבער נישט וויכ־טיג, ווייל ד יהויפּט־קראַפט איז אין דעם, ווי די פּיעסע ווערט געשפּילט.

איך זעה קלאָהר די „ווייסע פעדים", מיט וועלכע עס ווערט אין דער פּיעסע דורכגעפיהרט דער לויב־געזאַנג פאַר די „קאָלכאָזען", און דאָך בין איך פערכאַפט פון דער נאַטירליכקייט, מיט וועלכער די שוישפּילער שפּילען. עס זענען אָבער אין דער פּיעסע אויך דאָ טיף־מענשליכע סצענעס: ווי אַ פרוי פון אַ צו־קאַליעטשעטען פויער (די „ווייסע" האָבען איהם אויסגעשניטען דעם צונג), האָט ליב אַ יונגען פויער, ער געהט נאָך איהר אויס, און דאָך קען זי זיך נישט בעשליסען אָפּצו־געבען זיך איהרע געפיהלען. אמת, עס איז שוין צוועלף יאָהר, ווי איהר מאַן איז איהר קיין מאַן נישט; זי האָט אָבער אויף איהם אַ טיפען רחמנות און האָט איהם ליב מיט אַ מענשליכער ליבע. זי קען איהם נישט אָפּנאַרען. איין מאָל אָבער... יע־דע בעוועגונג פון דער אַקטריסע, וואָס שפּילט אָט די ראָלע, איז אָנגעזעטיגט מיט אמת'ען לעבען.

עס זענען דאָ סצענעס, ווען טרעהרען שטע־לען זיך ביי אייך אין האַלז, ווי, צום ביישפּיל, די סצענע, ווען די פויערים, אונטערגעהעצט פון דעם דאָרפס־אויסוואורף, בעשמירען מיט דזע־גאַכץ דאָס הויז פון דער לעהרערין און שרייען צו איהר ביינאַכט: „אויסגעלאַסענע! פערדאַרבע־נע!" די לעהרערין וויל אַנטלויפען, זי ווינט אויף איהר שיקזאַל. עס קומט אָבער אַ בעוואוסטזיניגער קאָמוניסט און טענה'עט צו איהר, אַז זי טאָר נישט לויפען, זי מוז בלייבען אויפ'ן פּאָסטען, מען מוז האָבען געדולד. ער שרייבט אַ בעריכט קיין מאָסקווע, מען זאָל אַהערשיקען אַ קאָמיסיע אויסצופאָרשען די מיאוס'ע טהאַטען פון געוויסע פויערים. דאָס הייסט, ער דיקטירט דעם דאָזיגען בעריכט. שרייבען, שרייבט טאַקע די לעהרערין. צום סוף פון בריף דיקטירט ער: „זעהט־זשע, חברים, טוט עס וואָס גיכער! ווייל, אויב נישט, וועל איך... אייער מאַמען..." יאַ, יאַ, ער מאַכט ממש אין דער מאַמען אַריין, אַזוי עכט־רוסיש, און עס פאַלט קיינעם אין טעאַטער נישט איין אַ הירזשע צו טון צוליב דעם.

זיי פערשטעהען, אַז אָט אַזוי טאַקע האָט ער געדאַרפט דיקטירען.

פאַראַדיי

דער נעניאַלער געלעהרטער, האָט מיט 100 יאָהר צוריק ענטדעקט די עלעקטרישע אינדוקציע

די לעהרערין אַליין בלייבט פערשעהמט אויף אַ ווייל. ער ענטשולדיגט זיך פאַר איהר. זי אָבער שמייכעלט שוין: אַך, וואָס איז דען אין דעם?

דער שטראָם פון פאָלקס־קראַפט איז אַריינ־געדרונגען אומעטום אין לעבען. דער עולם פער־פאָלגט די האַנדלונג אויף דער ביהנע מיט אַ פער־כאַפּטען אָטעם. נישט ווייט פון מיר זיצען צוויי פרויען. זיי קוקען זיך אַזוי מאָדנע צו צו דעם פּראָגראַם, וואָס איך האַלט אין דער האַנד. איך גיב זיי די פּראָגראַם, און זיי וואַרפען זיך מיט אימפּעט אויף דעם. זיי ווילען זעהן, ווער פון די שוישפּילער עס שפּילען די פערשידענע ראָלען.

איך דערקען גלייך, אַז זיי זענען זעהר ווייטע קרובים פון דעם רוב פּובליקום. זיי מוזען זיין גע־וועזענע אַדעליגע, אַמאָליגע פאָרשטעהערינס פון דער רייכער בורזשואַזיע, עס מאַכט גאָרנישט אויס. וואָס זיי זענען אַזוי אָרים געקליידעט. דער שמאַ־לער קעלנער'ל אויפ'ן האַלז ביי איינער פון זיי איז אַזוי ריין, ער שיינט ממש. זיי טוליען זיך איינע צו דער אַנדערער, רעדען שטילערהייט, שעפּ־טשען כמעט. צוויי שפּענדלעך פון דער אַמאָליגער וועלט, וואָס זענען פערכאַפּט געוואָרען פון דעם ריזיגען שטראָם און זענען אַריינגעשליידערט גע־וואָרען אין גאָר אַנ'אַנדער וועלט, וואָס איז זיי אַזוי פרעמד. קיין וועג אויף צוריק איז אָבער נישטאָ. זיי מוזען שוין פערבלייבען דאָ.

איך זעה זיי, אָט די דאָזיגע שפּענדלעך פון אַמאָל, אומעטום — אין גאַס, אין די קראָמען, עלטערע פרויען, עלטערע מענער. אויף איינינע פון זיי וואָלט איך געשוואוירען, אַז זיי זענען גע־וועזענע פּראָפעסאָרען, אַדוואָקאַטען. שטיל, רוהיג, געדולדיג האָבען זיי זיך אויסגעמישט מיט דעם רי־זיגען המון פון פויערים און לעבען אויס זייערע טעג אין שטענדיגער פערוואונדערונג. זיי פרעגען זיך, צי וועט עס אַזוי פערבלייבען אויף אייביג?

די, אָבער, וואָס זענען אין דעם שטראָם, פרעגען נישט קיין שאלות. זיי שטרעבען ווייטער, שטענדיג ווייטער. איך קוק זיך צו צו די מענשען אַרום מיר: יוגענד, אַכציג פּראָצענט יוגענד, פריעה־ליכע, געזונטע. אָט ענדיגט זיך דער אַקט, און אַ וואָס'ער־ע צוועלף־פופצעהן מאַטראָזען, וואָס זע־נען געשטאַנען נישט ווייט פון מיר, לאָזען זיך אין דער לאָבי, נעהמען זיך פאַר זייערע אינסטרו־מענטען און שפּילען. זיי זענען דער אָרקעסטער פאַר די אינטערמישאַנס. יונגע פּאָרלעך בעפאַלען דעם בופעט, עס הילכען יונגע שטימען. די וועלט איז זייער־ע!

די ניו־יאָרקער באַנדיטען־וועלט

דאָס בילד שטעלט פאָר דאָס שלאַכט־פעלד נאָך אַ קאַמף צווישען צוויי באַנדיטען־באַנדעס, וועלכע האָבען זיך בעשאָסען פון אויטאָס מיט קויל־ענוואַרפערס. אין רעזולטאַט — 6 טויטע און צעהנד. פערוואונד.

קרבנות פון שפּיאָנאַזש

סענסאַציאָנעל קרימינעלישער ראָמאַ

(31

קאַפּיטעל דרייצעהן

סטאָר'ס השערות

— ווען איך לויף נישט צו אין יענעם מאָ־מענט, וואָלט עטעל זיכער אַוועקגעחלשט. איך מיין, אַז קיין מוטער האָט נישט געהאַנדעלט אַזוי אומ־געלומפּערט און ווילד, ווי איהר מוטער. איך פער־שטיי נישט, ווי־אַזוי האָט ביי איהר געקאָנט גע־בוירען ווערען אַזאַ מערקווירדיג־וואוילע טאָכ־טער, ווי עטעל איז. אמת, זי איז טאַקי זעהר עהנ־ליך אויף איהר פאָטער, וועלכער איז זעהר אַ גוטער מענש, גיט אָבער אַ טראַכט, ווי־אַזוי מען קאָן זיך פיהלען אין דער געזעלשאַפט פון אַזאַ פרוי!

ווינני ווינסטאָן איז איצט געווען העכסט־אויפגעבראַכט, ווען זי האָט געהאַלטען אין דער־ציילען וועגען דער צוזאַמענטרעפעניש פון עט־לען מיט איהר מוטער.

זי האָט אָבער גערעדט זעהר שטיל, ווייל אין דעם שכנות'דיגען צימער איז געלעגען עטעל גופא און געשלאָפען.

ווינני ווינסטאָן איז איצט געווען העכסט־אַ שעלכעל וואַרימען בוליאָן, איינגעהמען וואַ־לעריאַן־טראָפּענס און איינשלאָפען.

איינגעשלאָפען... איהר פריינדין איז א וואַרימער קאָלדרע, איז זי צוריקגעקומען אין גאַסט־צימער, וואו עס האָט אויף איהר געוואַרט דער פריינד איה־רער, דער אַמעריקאַנער זשורנאַליסט מאָריס סטאַר.

— איך האָב די מוטער איהרע פון שטענדיג אַן געהאַלטען פאַר אַנ'אונאַנגענעהמע און שלעכטע פרוי, — האָט דער זשורנאַליסט געענטפער'ט — הגם אין בעצוג צו מיר איז זי שטענדיג געווען אויפמערקזאַם און איידעל.

— פערשטייט זיך! אין בעצוג צו מענער איז זי שטענדיג אויפמערקזאַם, און דעריבער האַלטען זי די מענער פאַר אַ שטיק מלאך... זי האָט אפילו קאָקעטירט מיט מאַקס'ן אויך, ווען ער האָט זיך צום ערשטען מאָל בעגעגענט מיט זיי, און זי איז געוואָר'ען מלא רציחה, ווען זי האָט דערוועהען, אַז יענער האַלט מעהר פון דער טאָכטער, ווי פון דער מוטער; פון יענער צייט אָן האָט זי נישט אַדורכ־געלאָזט אַ געלעגענהייט צו אָנטון איהם אַנ'עגמת נפש. דאָס איז אַנ'עקעלהאַפטער, עגאָאיסטישער, און אייפערזיכטיגער נפש... איידער ווייסט, וואָס זי האָט געזאָגט עטלען ע"ב דער חופה?

— מסתמא, האָט זי איהר געגעבען אַ מוטער־ליכע ברכה! — האָט אויף קאַטאָוועס סטאַר אַ זאָג געטון.

— הייבט שטעלט זיך באָר פאַר: זי איז אַריין אינ'ם צימער, וואו עטעל האָט זיך איבער־געטון, בעטראַכט זי פון קאָפּ ביז די פיס, און זיך אָפּגערופען: „דו האָסט אַ פּנים, טייערינקע, ווי אַ מת... איך האָב פון שטענדיג אָן גע'טענה'ט, אַז אַ ווייס קלייד פאַסט דיר נישט. ווערסט אפשר צופאַר'בען די באַקען און די ליפּען?" איך האָב איהר דאַמאָלס געוואָלט אַראָפּלאָזען אַ פּאַטש!.. אין דער סינאַגאָגע האָט זי זיך אויפגעפיהרט ניד־ריגער פון יעדער קריטיק: זי האָט זיך געהאַלטען אין איין ברוגז'ן פאַר דעם, וואָס מאַקס האָט פער־שפּעטיגט... און איצט האָט זי מיט איהר היה־בעריישען מוח בעשלאָסען, אַז מאַקס איז אַ מער־דער, און אַז מ'וועט איהם אויפהענגען... אַזוי האָט זי אויך ערקלעהרט עטלען, ווען יענע איז גלייך פון דער באַהן געקומען אַהיים... זי האָט דאָך איהר געקאָנט דערהרג'ענען מיט די דאָזיגע ווערטער.

יאָ, — האָט זיך סטאַר ערנסט אָפּגערופען — איהר אויפפיהרונג איז נישט מוחל צו זיין. מען דאַרף אָבער האָבען מוט און דרייסטקייט צו קוי־קען דער ווירקליכקייט גלייך אין די אויגען, ווינני... איך האָב מורא, אַז די מיינונג פון עטעלס מוטער טיילען זעהר אַ סך מענשען.

ווינני איז בעדרוועז אויפגעשפּרונגען פון שטול.

— מאָריס סטאַר, איהר ווילט זאָגען, אַז איהר גלויבט, דאָס אייער פריינד מאַקס קאַרלין האָט געקאָנט בעגיין אַזאַ פערברעכען?!

אויף דעם קלוגען פּנים פונ'ם זשורנאַליסט האָט זיך אויסגעמאָלט אַ מין פערשעמטקייט, וואָס האָט אַריינגעבראַכט ווינני'ן אין פערצווייפלונג.

— ענטפער'ט! — האָט זי אויסגערופען, אומ־געדולדיג אַ טופּע־טוענדיג מיט'ן פוס.

— ניין, איך האַלט איהם נישט פאַר שולדיג, — האָט ער פאַמעליך געענטפער'ט — איך וועל עס קיינמאָל נישט גלויבען, אַז ער האָט געקאָנט בעגיין אַ מאָרד. אָבער, דער אמת געזאָגט, איז דער ענין אויסערגעוועהנליך פערפּלאָנטער'ט, און איך פערשטיי אויך די יעניגע, וואָס בעשולדיגען קאַרלינען.

ווינני האָט לייכט אָפּגעזיפצט.

— עס פרייט מיך זעהר אייער אייגענע מיי־נונג! ווען איהר טראַכט אַנדערש, וואָלט איך קיינמאָל מעהר נישט גערעדט מיט אייך!

מאָריס איז אויפגעשטאַנען און צוגעגאַנגען צו דער יונגער מיידעל.

— איך בין גרייט לאָזען זיך אָפּהאַקען די רעכטע האַנד, גרייט אָפּצוגעבען צעהן יאָהר פון מיין לעבען, ווינני, איך בין גרייט צו אָפּגעבען אַלץ, וואָס עס איז מיר טייער, אויסער די האָפ־נונג צו געווינען אייער הארץ — ד'ערפאַר, אַז פון מאַקס'ן זאָל אָפּגעמעקט ווער'ען די בעשולדיגונג..

ווינני האָט שוין פון לאַנג געוואוסט, אַז סטאַר האָט זי ליב.

זי האָט אויך געוואוסט, אַז זי האָט איהם אויך ליב, אָבער נאָך קיינמאָל האָט ער נאָך נישט גערעדט מיט איהר אַזוי, ווי איצט.

ער איז נאָך קיינמאָל נישט געווען אומפאַר־זיכטיג מיט'ן אַרויסזאָגען אַ וואָרט, וואָס זאָל אויפ־רודערען זייער ריינע, אָפענהערציגע פריינדשאַפט.

אין דעם מאָמענט האָבען זיי נישט בעמערקט, ווי ד יהענד זייער־ע האָבען זיך צוזאַמענגעפלאָכטען.

ער האָט זי צוגעצויגען צו זיך, און זייערע ליפּען האָבען זיך בעגעגנט....

קיין איין וואָרט איז נישט אַרויסגעזאָגט גע־וואָר'ען, אָבער ער האָט פערשטאַנען, אַז זיין האָפ־נונג איז מקוים געוואָר'ען.

אויף עטליכע מינוט זענען זיי בעהערשט געוואָרן פון אויסטערלישען גליק, וואָס לאָזט זיך נישט שילדער'ען מיט קיין שום ווערטער.

באַלד אָבער האָבען זיך די געדאַנקען זייערע צוריקגעקעהרט צו זייערע אומגליקליכע פיינד.

(פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואָך 2 כ אלול תרצ"א

סעפטעמבער

זון-אויפגאַנג 4.39
זון-אונטערגאַנג 6.29

פון האנדעלס-געריכט

2 נייע אופאדלאשטשעז

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס־געריכט זענען פערעפענטליכט געוואָרען צוויי אופּאַדלאַשטשעס אויף לאָדזער פירמעס.

די פירמע „האָלץ-אינדוסטריע אויגוסט צילקע" (יזליושאַ 9/11) איז פערעפענטליכט געוואָרען אַנ׳אופּאדלאַשטש אויף דער אייגענער ביטע פון דער פירמע.

די פירמע פיהרט די פאַבריק זייט׳ן יאָהר 1894. נישט קוקענדיג אויף די פערלוסטען פון די דייטשע אָקופּאַנטען, וועלכע האָבען ביי דער פירמע רעקווירירט האָלץ פאַר 97,000 זל. האָט זי דאָך נעצאָהלט פּינקטליך. דער לעצטער ווירטשאַפטליכער קריזיס האָט אָבער געצוואונגען זיך צו ווענדען צום געריכט, צו בעשטימען איהר אַנ׳אופּאַדלאַשטש.

דער בילאַנס אויפ׳ן 30 אויגוסט ד. י. שליסט זיך מיט דער סומע פון 513,037 זל.

אלס קוראַטאָר פון אופּאַדלאַשטש איז נאָמינירט געוואָרען אַדוו. אַבּוכאָוויטש. ריכטער־קאָמיסאַר — דער האַנדעלס - ריכטער פעליקס גאָלדשטיין.

דער טערמין פון עפענען דעם אופּאַדלאַשטש איז בעשטימט געוואָרען אויפ׳ן 1. סעפּטעמבער 1931. דער געפּאַלענער איז געשטעלט געוואָרען אונטער פּאָליצייאישער אויפזיכט.

דער צווייטער אופּאַדלאַשטש איז פערעפענטליכט געוואָרען אויף דער פירמע „האַנדעלס-הויז אַנטאָני בערנהאַרד" (אנדזשעיא 7) אויך אויף דער אייגענער ביטע פון דער פירמע.

די פירמע איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר 1894 אַלס פערטרעטונג פון גלאָז-הוטעס און מעטאַל-אויסאַרבייטונגען. אָנפאַנג קריג איז דער אינהאַבער, אַלס פראַנצויזישער אונטערטאַן אַרויסגעשיקט געוואָרען, צוליב וואָס די פירמע איז געווען געצוואונגען צייטווייליג צו שליסען דאָס געשעפט.

נאָך דער מלחמה, איז דאָס געשעפט ווידער געעפענט געוואָרען, און געעפענט אַ פיליע אין פּויזען און אין דאַנציג.

די געשעפטען און די פיליעס זענען אַוועקשלעכט און אין יאָהר 1925 איז פּלוצלינג אין פּאַריז געשטאָרבען דער אינהאַבער פון דער פירמע גראַד אין דער צייט, ווען ער האָט מיט דער הילף פון פראַנצויזישע קאַפּיטאַליסטען געדאַרפט אַדורכפיהרען דאָס בויען וואַסער-לייטונג אין לאָדז. צוליב דער געשפּאַנענער לאַגע, האָט די געשעפטליכע לייטונג איבערגענומען דער זוהן אַנטאָן - וולאַדיסלאַוו בערנהאַרד, דער איצטיגער אינהאַבער פון דער פירמע.

צוליב דער רעאָרגאַניזאַציע פון געשעפט און צוליב דעם איבערוואַרפען זיך אויף אַנדערע אַרטיקלען האָט די פירמע געליטען גרויסע היזקות און דערפיהרט געוואָרען צו אַ רואינע.

די אַקטיווען דערגרייכען אַ סומע פון 223,349 זל. די פּאַסיווען — 610,607 זל.

אַלס קוראַטאָר איז נאָמינירט געוואָרען אַדוו. שימאַנקעוויטש. ריכטער-קאָמיסאַר — דער האַנדעלס־ריכטער לאָזשינסקי. דער טערמין פון צייטווייליגען עפענען דעם אופּאַדלאַשטש, איז בעשטימט געוואָרען אויפ׳ן 1 סעפּטעמבער 1931. דער געפּאַלענער איז געשטעלט געוואָרען אונטער פּאָליציאישער אויפזיכט.

די שולדיגע אין באנקראט פון דער האנדעלס-באנק

וויל מען צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט

(א) די פראַגע פון באַנקראָט אין דער לאָדזער האַנדעלס־באַנק אינטערעסירט ווייטער אַלע פערטעסירטע קרייזען און אויך די אויספאָרשונגס-מאַכט, וועלכע פאָרשט די פאַרוואָרפען וואָס זענען געמאַכט געוואָרען דער פערוואַלטונג, אויפזיכטס-ראַט און די דירעקטאָרען פון דער באַנקראָטירטער האַנדעלס־באַנק.

לעצטענס האָט דער פעראיין פון די קרעדיטאָרען בעקומען אַ מיטטיילונג, אַז נאָך אַ פאָרשטענדיגונג מיט די אויסלענדישע אַקציאָנערען זענען די לעצטע גרייט צו בעצאָהלען אַלע קרעדיטאָרען 100 פּראָצענט, דערביי זאָלען די חובות ביז 500 זל. אויסגעצאָהלט ווערען מיטאַמאָל און איבער 500 זלאָטעס אין ראַטעס ביז אַ יאָהר.

די קרעדיטאָרען האָבען דערויף שוין געהאַט מסכים געווען, אָבער דערפון איז גאָרנישט געוואָרען צוליב דעם האָט דער פעראיין פון די קרעדיטאָרען צונויפגערופען אַנ׳אַלגעמיינע פערזאַמלונג, אויף וועלכער ס׳דאַרפען אָנגענומען ווערען בעשלוסען וואָס פערלאַנגען צוצואיילען די אויספאָרשונג און צוציהען צו קרימינעלע פעראַנטוואָרטליכקייט אַלע שולדיגע אין באַנקראָט פון דער באַנק.

ווידער אפגעלעגט דעם פראצעס

פון לאוויניק קוק געגען וויצע-פרעזידענט ד"ר ווילענסקי

(2) נעכטען איז אין שטאָטישען געריכט פאָרגעקומען דער בעקאַנטער פּראָצעס פון לאַוויניק קוק געגען וויצע-פּרעזידענט ווילענסקי.

ווי בעקאַנט האָט דער וויצע-פּרעזידענט ווילענסקי אויף איינע פון די זיצונגען אין שטאָט־ראַט פאָרגעוואָרפען דעם לאַוויניק קוק, אַז דער לעצטער האָט איהם פאָרגעלייגט זיך צו בעמיהען, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל קויפען דאָס הויז אויף קאָשטשושקי 4, און ביי דער דאָזיגער פערמיטלונג וועלען זיי קענען פערדינען 70 טויזענד זלאָטיס.

לאַוויניק קוק האָט אויף דער דעמאָלדיגער זיצונג פון שטאָט ראַט געגעבען אויפקלערונג אין דעם ענין און גלייכצייטיג האָט ער פערקלאָגט דעם וויצע-פּרעזידענט ווילענסקי פאַר בעליידיגען איהם.

אַלס בעשולדיגער מצד לאַוויניק קוק איז אַרויסגעטרעטען אַדוו. בזשעזשינסקי, און אַלס פערטיידיגער פון וויצע-פּרעזידענט אַדוו. קאַבּילינסקי.

אין זיין אנקלאַגע-רעדע ווייזט אַדוו. בזשעזשינסקי אָ, אַז אין דער צייט ווען לאַוויניק קוק האָט געוואָלט כלומרשט פאָרלעגען דעם וויצע-פּרעזידענט ווילענסקי שוחד, כדי ער זאָל זיך בעמיהען, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל קויפען דאָס הויז אויף קאָשטשושקי 4, איז דאָס דאָזיגע הויז שוין לאַנג געווען פערקויפט דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער. די פראַגע איז שוין דעמאָלס בכלל נישט מעהר געווען אַקטועל, ווייל דער מאַגיסטראַט האָט שוין געהאַט אָפּגעוואָרפען די אָפערטע צו קויפען דאָס דערמאָהנטע הויז.

נאָך די דאָזיגע ערקלערונגען בעקומט אַ וואָרט דער אָנגעקלאָגטער ד"ר ווילענסקי, ער איז זיך נישט מודה, דאָס ער האָט בעליידיגט דעם לאַוויניק קוק, ער ערקלערט, אַז וועגען דער „לאַפּובקע", וואָס לאַוויניק קוק האָט איהם פאָרגעלעגט האָט ער נישט מ׳טגעטיילט דעם מאַגיסטראַט. נאָר האָט פערזענליך אָנגעהויבען אויסצופאָרשען די טעטיגקייט פון לאַוויניק קוק, נאָכמעהר דערפאַר, ווייל אין פריהלינג 1931 האָט דער פרעסע־רעפערענט פון מאַגיסטראַט ה׳ בירענפעלד פּאָלעצקי איהם דערצעהלט, אַז לאַוויניק קוק נעהמט „לאַפּובקע", דעמאָלס האָט ער דאָס אַלץ דערצעהלט דעם פּרעזידענט זשעמינצקי און אויך מיטגעטיילט. אַז אין רעסטאָראַן „וועראַסייל" אויף זשעלאַזנאַ 2 האָט איהם לאַוויניק קוק געמאַכט אַ פאָרשלאָג צו פערמיטלען ביים קויפען דאָס הויז און געוואָלט געבען צו פערדינען 70 טויזענד זל.

אדוו. בזשעזשינסקי: צי האָט לאַוויניק קוק גערעדט וועגען פערטיילען זיך מיט׳ן פערדינסט, צי וועגען עפּעס אַ געשעפט?

אָנגעקל.: ער האָט גערעדט וועגען פערדינען

אַדוו.: וויפיל געלד האָט לאַוויניק קוק איין פאָרגעלעגט?

אָנגעקל.: 72 טויזענד זל.

אדוו.: פאַרוואָס האָט איהר עטליכע חדשים קיינעם נישט דערצעהלט וועגען דעם?

אָנגעקל.: איך האָב נישט געוואָלט דעם ענין בעריהרען, ערשט שפּעטער, ווען איך האָב זיך דערוואוסט וועגען אַנדערע מעשיות פון לאַוויניק קוק האָב איך אַלץ דערצעהלט דעם פּרעזידענט זשעמינצקי.

אַדוו.: צי נאָכדעם, ווי לאַוויניק קוק האָט אייך אין רעסטאָראַן געמאַכט דעם דערמאָנטען פאָרשלאָג, האָט איהר צווישען זיך גוט געלעבט?

אָנגעקל.: מיר האָבען גוט געלעבט, ערשט נאָכדעם, ווי איך האָב זיך פון ה׳ פּאָלעצקי דערוואוסט, אַז לאַוויניק קוק נעמט „לאַפּובקע", האָב איך זיך אָנגעהויבען צו פעראינטערעסירען מיט זיין פּערזאָן.

ווייטער דערצעהלט ד"ר ווילענסקי, אַז דעם לאַוויניק קוק האָבען אויך געמאַכט עהנליכע פאָרוואָרפען די ראַטמענער ביאַלער און מינצבערג און ער האָט דאַן אויפגעפאָדערט דעם לאַוויניק קוק אַז ער זאָל זיך פערטיידיגען.

דער פערטיידיגער פון אָנגעקלאָגטען אַדוו. קאַבּילינסקי לעגט דאַן פאַר דעם געריכט אַ דאָקומענט פון דער פּראָקוראַטור, וועלכער שטעלט פעסט, אַז איצט ווערט געפיהרט אַנ׳אויספאָרשונג געגען די לאַוויניקעס קוק און איזדעבסקי וועגען נעמען שוחד ביים ערפילען זייער אמט. צוליב דעם האַלט אַדוו. קאַבּילינסקי אַז דער פּראָצעס דאַרף דערווייל בכלל אַנולירט ווערען אָדער לכל הפחות אָפּגעלעגט ווערען ביז ס׳וועט פאָרקומען דער קרימינעלער פּראָצעס, אין וועלכען ד"ר ווילענסקי איז דער הויפּט-עדות.

דאָס געריכט האָט מסכים געווען דערמיט און דער פּראָצעס אָפּגעלעגט ביז די פּראָקוראַטור וועט צושיקען די רעזולטאַטען פון דער אויספאָרשונג געגען די לאַוויניקעס קוק און איזדעבסקי.

טאג-באטיצע

רעגולירט, אבער נישט זיך נאכשלעפען

דאָס מיניסטעריום האָט בעאויפטראַגט דעם לאָדזער מאַגיסטראַט צו העכערען דאָס דירה־געלד אין די הייזער וואָס זענען אויפגעשטעלט געוואָרען אין פּאָלעסיע.

דאָס מיניסטעריום האַלט, אַז די הייזער דאַרפען זיין אַנ׳אונטערנעהמונג וואָס האַלטען זיך אַליין אויס און די שטאָטישע קאַסע דאַרף דערצו נישט דערלעגען.

אייגענטליך האָט דאָס מיניסטעריום דאָ גאָרנישט מחדש געווען, די פראַגע וועגען דירה־געלד אויף פּאָלעסיע איז שוין געגנוי און הייס דיסקוטירט געוואָרען אין שטאָט־ראַט. דעמאָלס האָבען אויך די פאָרשטעהער פון די הויז־בעזיצער אָנגעוויזען, אַז די הייזער דאַרפען זיך אַליין אויסהאַלטען, די מעהרהייט פון שטאָט־ראַט האָט זיך אָבער געשטעלט אויפ׳ן שטאַנדפּונקט, אַז אַ דירה איז אַנ׳אַרטיקעל פון סאַמע ערשטען געברויך, פּונקט אַזוי ווי ברויט און ליכט און איז ביי די איצטיגע פערהעלטנישען און לעבענס־ניוואָ איז דאָס דירה־געלד שוין אַזוי אויך גענוג הויך און דעריבער קען נישט זיין קיין רייד וועגען נאָך העכער מאַכען, נאָך ערנסטער ווערט די פראַגע ביי די גרויזאַמע וואוינונגס־פערהעלטנישען אין לאָדז און פּונקט אַזוי גוט ווי דער מאַגיסטראַט גיט אויס הונדערטער טויזענדער זלאָטיס אויף סאָציאַלע הילף, דאַרף זי אויך ביישטייערען צו די הייזער אויף פּאָלעסיע, כדי די טויזענד אָרימע פאַמיליעס, וואָס וואוינען דאָרט, זאָלען קענען האָבען ערטרעגליך וואוינונגס־פערהעלטנישען.

מ׳דאַרף אָבער נישט מיינען, אַז דאָס איז נאָר אַ פראַגע פון 100 פאַמיליעס, וועלכע וואוינען אויף פּאָלעסיע. ס׳איז אַ פראַגע וועגען אַלע נייע הייזער, וועלכע זענען זייט נאָך דער מלחמה — אויסגעבויט געוואָרען פאַר רעגירונגס־קרעדיטען און וועלכע לינדערען אַבסאָלוט נישט די וואוינונגס־נויט, ווייל צוטריט צו זיי האָבען נישט די, וועלכע וואוינען צו 10 נפשות אין איין צימער. די וואוינונגען אין נייע הייזער זענען געוואָרען אַ שרעקענס־וואָרט פאַר יעדען איינציגען וואָס ברויך אַ וואוינונג ווי אַנ׳אויג אין קאָפּ, ביי די היינטיגע פערהעלטנישען פון לוין־רעדוקציע, אַרבייטסלאָזיגקייט און אונזיכערקייט איז אַ וואוינונג אין אַ נייע הויז אַנ׳אמת׳ע פּייניגונג, אַ שרעק פון בלייבען אויף דער גאַס צו יעדע מיבוט ווען דעם ווירט, וועט זיך פערגלוסטען.

דאָס דירה־געלד אויף פּאָלעסיע האָט געדאַרפט אויך זיין דער וועג — ווייזער פאַר אַלע נייע הייזער, וואו ס׳דאַרף גענומען ווערען דירה־געלד מיט אַ גרעניץ און מיט אַ מאָס.

די פאָדערונג פון מיניסטעריום איז דעריבער נישט קיין בערעכטיגטע.

די מלוכה׳שע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס דאַרפען רעגולירען דאָס אָרומיגע לעבען און נישט נאָכשלעפען זיך.

דער לאָדזער שטאָט־ראַט וועלכער וועט זיך די טעג דאַרפען אַרויסזאָגען אין דעם ענין, דאַרף די אויבענדערמאָנטע קורצע בעמערקונגען האָבען גוט אין זינען.

י. ד.

געזוכט גע'גנב'עטע וועש

און געפונען געהיימע אוקראינישע פראקלאמאציעס

נעכטיגער פראצעס אין קרייז-געריכט

(2) אין חודש אַפּריל 1930 האָט מען ביי אַ היגען איינוואוינער געגנבעט וועש אויף אַ גרעסערע סומע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער אויספאָרשונגס־אַמט אַדורכגעפיהרט רעוויזיעס ביי די פּאַסערס, זוכענדיג די גע׳גנבעטע וועש.

בעת די דאָזיגע רעוויזיעס האָט מען צופעליג געפונען ביי אַ געוויסע רחל פיגלאַזש, קילינסקיע גאַ 36 אַ גרויסע צאָהל פּראָקלאַמאַציעס געשריבען אויף אוקראַיניש.

רחל פיגלאַזש איז אַרעסטירט געוואָרען צוזאַמען מיט איהר 26־יעהריגען זוהן ליפּאַ.

רחל פיגלאַזש האָט זיך פערטיידיגט דערמיט וואָס אַלע אוקראַינישע פּראָקלאַמאַציעס, וואָס געפינען זיך אין איין פּעקעל, געהערען נישט צו איהר, זי האָט דאָס בעקומען צו בעהאַלטען פון עפּיס אַנ׳אונבעקאַנטען מאַנספּערשוין. פאַר דעם בעהאַלטען האָט זי בעקומען 15 זלאָטיס.

ליפּאַ פיגלאַזש האָט ערקלעהרט, אַז ער האָט בעגעגענט אויף דער קאַלישער באַהן. אַ געוויסען אהרן פּרעסמאַן, וועלכער האָט איהם געבעטען, אַז ער זאָל אָפּטראָגען אוקראַינישע שריפט צום דרוקער שאול קופּערמאַן אויף פּולנאצנאַ 11. וואָס שייך די פּראָקלאַמאַציעס, וואָס מ׳האָט ביי זיין מוטער אין דער וואוינונג געפונען, ווייסט ער גאָרנישט דערפון.

שאול קופּערמאַן האָט ערקלערט, אַז אין אַ געוויסען אָוונד זענען אַריין צו איהם אין דרוקעריי 3 פערמאַסקירטע מאַנספּערשוינען און אונטער דער דראָהונג פון רעוואָלווערען האָבען זיי איהם געצוואונגען אָפּצודרוקען פלוג־בלעטער פון דער שריפט, וועלכע זיי האָבען מיט זיך געבראַכט, דעם אינהאַלט פון די פלוג־בלעטער האָט ער נישט פערשטאַנען, ווייל זיי זענען געווען געשריבען אויף אוקראַיניש. נאָכ׳ן אָפּדרוקען די פלוג־בלעטער האָבען די טעראָריסטען איהם בעצאָהלט און ענטלאָפען.

נעכטען איז רחל פיגלאַזש, איהר זוהן ליפּא און שאול קופּערמאַן געשטאַנען פאַר׳ן קרייז־געריכט.

די בעשולדיגטע האָבען איבערגעחזרט דאָס, וואָס זיי האָבען ערקלערט בעת דער אויספאָרשונג, פערטיידיגט האָט אַדוו. קעמפּנער.

דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַנ׳אורטייל לויט וועלכען שאול קופּערמאַן איז פערמשפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר שווערען טורמע, רחל פיגלאַזש אויף 2 יאָהר פעסטונג און ליפּאַ פיגלאַזש אויף 8 יאָהר שווערע תפיסה.

אין די מאָטיווען פון אורטייל האָט דאָס געריכט אָנגעוויזען, אַז די טעטיגקייט פון ליפּאַ פיגלאַזש, וועלכער איז געווען אין קאָנטאַקט מיט די אוקראַינישע אָרגאַניזאַציעס אין מזרח־גאַליציען איז געווען אַ בעזונדער געפעהרליכע.

ביי פעטזוכט

ניכט אוז צוקערהאָרן־ר.הר פעהבעסערם דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער

Franciszka Józefa

די מאָגען און דאַ־ם־טעטיגקייט און אויך די פערדייאונג, צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד־אַפּטעקעס

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

היינט, דינסטאג הויבט מען אן אנצונעהמען איינמעלדונגען

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע ביים לאדזער מאגיסטראט איז מודיע, אז פון היינט דינסטאג ד. 1 סעפטעמבער הויבט מען אן אנצונעמען איינמעלדונגען פון ארבייטסלאזע, פיזישע ארבייטער אויף דער דרינגענדער מלוכה'שער אונטערשטיצונג אויפ'ן חודש סעפטעמבער.

היינט, מיטוואך, דעם 2 סעפטעמבער —

G, H, I, J,

דאנערשטאג, דעם 3 סעפטעמבער —

K, L, Ł,

פרייטאג דעם 4 סעפטעמבער —

M, N, O,

שבת, דעם 5 סעפטעמבער —

P, R, S,

מאנטאג, דעם 7 סעפטעמבער —

T, U, W ,Z

די ארבייטסלאזע דארפען צושטעלען:

1) א פערזענליכען דאקומענט, א פאס, אדער אנ'אנדער פאפיר, וואס בעשטעטיגט די פערזאן. 2) א לעגיטימאציע פון פופפ מיט קאנטראל-שטעמפלען; 3) א פערזיכערונגס-ביכעל פונ'ם ארבייטסלאזען, ווי אויך צעטעלעך, פון די משפחה-מיטגלידער, וועלכע וואוינען מיט איהם צוזאמען און פיהרען איין ווירטשאפט.

צוזאמענפאהר פון האנדעלס-קאמערן

(2) אין צוזאמענהאנג מיט דער ערעפנונג פון מזרח-יריד אין לעמבערג, וועט דעם 5 סעפטעמבער פארקומען אין לעמבערג א צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערן.

לאדז וועט זיין פארטרעטען דורך דעם וויצע-פרעזעס פון דער האנדעלס - קאמער פילעריי. צווישען אנדערע וועט דער צוזאמענפאהר אויך בעטראכטען די פראגע פון בעקעמפען די ארבייטסלאזיגקייט און הילף פאר ארבייטסלאזיגקייט.

10 יעהריגער יובל פון לאווניק אלעקסאנדער יאעל

(2) א זעלטענעם יובילעאום פייערט היינט לאווניק אלעקסאנדער יאעל. היינט ווערט 10 יאהר זייט ה' יאעל איז געווארען לאווניק אין לאדזער מאגיסטראט.

דאס איז דער איינציגער פאל אין דער געשיכטע פון לאדז, אז א לאווניק זאל בלייבען אויף זיין אמט 10 יאהר דאס הייסט—דורך 3 קאדענצען.

לאווניק יאעל איז געוועהלט געווארען אלס לאווניק דעם 18 אויגוסט 1921 און האט איבערגענומען דעם אמט דעם 1 סעפטעמבער 1921.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א פאליציאנט

שיסט זיך אין שלייף אין דער פאליציי'אישער קאנטינע

(2) אין דער פאליציי רעזערוו-אפטיילונג, וועלכע געפינט זיך אויף קיליגסקי 152 איז געכטען אין אווענד איינער פון די פאליציאנטען בעגאנגען א שרעקליכען זעלבסטמארד.

ארום 8 אין אווענד איז אין דער קאנטינע אריינגעקומען דער 29-יעהריגער פאליציאנט לוציאן האחולא, זיך אוועקגעזעצט ביי א טיש און פערלאנגט אווענד-ברויט, א לענגערע צייט האט ער געשמועסט מיט א צווייטען פאליציאנט וועגען די מיסערפאלגען אין לעבען, וועלכע ער האט לעצטענס געהאט.

פלוצלונג האט האחולא ארויסגעכאפט א רעוואלווער און זיך געשאסען אין דער רעכטער שלייף, די קוילען זענען ארויס דורכ'ן שטערן און אנגעריהרט דעם מוח.

די אלארמירטע פאגאטאוויע האט דעם זעלבסטמערדער אין א שרעקליכען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא גאס.

מיט דער אויספארשונג פיהרט אן דער פאליציי-אינספעקטאר ניעדזשעלסקי אליין.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

מאנטאג אין אווענד איז אונטער'ן פארזיץ פון דעפ. ד"ר ראזענבלאט פארגעקומען א זיצונג פון ציוניסטישען קאמיטעט, דאס איז די ערשטע זיצונג נאך די זומער פעריען.

נאכ'ן בעריכט פון סעקרעטאריאט וועגען די לויפענדע ענינים פון דער ציוניסטישער ארבייט זענען אנגענומען געווארען פאלגענדע בעשלוסען:

1) איינצוארדענען מארגען דאנערשטאג אווענד אין אייגענעם לאקאל (שרודמייסקא 29) א פערזאמלונג, אויף וועלכער דער פארזיצענדער דעפ. ד"ר ראזענבלאט וועט רעפערירען וועגען די רעזולטאטען פון 17-טען ציוניסטישען קאנגרעס און דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם. 2) צוזאמענצורופען אין חודש אקטאבער די אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, דאס רעכט צו בעטייליגען זיך אין דער פערזאמלונג וועלען האבען נאר די מיטגלידער, וועלכע האבען אפגעצאהלט דעם בייטראג פאר'ן יאהר תרצ"א, דער טעטיגקייטס בעריכט וועט צוזאמענגעשטעלט ווערען דורכ'ן סעקרעטאריאט און פינאנדערגעשיקט ווערען צו אלע מיטגלידער.

3) אויפמערקזאם מאכען די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אויף דער וויכטיגקייט פון דער תשרי-אקציע פון קרן קימת און אויפאדערן זיי צו בעטייליגען זיך אינטענסיוו אין דער ארבייט און מיטהעלפען צום ערפאלג פון דער אקציע.

4) צוליב דעם אנהייב פון נייעם שול-יאהר צוטרעטען צו די הכנות אויף צו בעניייען די טעטיגקייט פון דער פאלקס-אוניווערזיטעט און די העברעאישע אווענד-קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעריכט וועגען דעם לעצטען צוזאמענפאהר פון דער יוגענד ארגאניזאציע „הרצליה" איז אויך בעשלאסען געווארען ביים בעטראכטען דעם נייעם בודזשעט בעריקזיכטען די נויטווענדיגקייט פון מאראלישער און מאטעריעלער הילף פאר די ציוניסטישע יוגענד ארגאניזאציעס.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאז.
היינט, מיטוואך, 9 אווענד 2 גרויסע פארשטעלונגען
פאר 1 קליינעם בילעט
מיט דער פרעמיערשע געניא שליט
פון ריגער מלוכה-טעאטער
1) „איינע פון יענע"
מעלאדראמע אין 3 אקטען מיט א פראלאג אין עפילאג.
2) נאך דער פארשטעלונג א גרויסע רעוויע
„דער רבי האט געהייסן פריילעך זיין"
מארגן, דאנערשטאג כמעט א אומזיסטע פארשטעלונג
אלע בילעטען אין פארטער פון די ערשטע ביז די לעצטע רייה 1 זל. א בילעט,
באלקאן און גאלעריע 50 גר. ווער עס קומט פריהער בעקומט א בעסערן פלאץ
3 שעה לאכען מיט דעם אמעריקאנער קאמיקער אייב קארפ
1) אנטלאפענע מענער
אפערעטע אין 3 אקטען מיט אייב קארפ אלס „יונה זעטץ"
2) א גראנדיעזע פרעמיערע רעוויע א. נאמעז: „קאמעדיאנטען-דעפילאדע"
א גרויסער סורפריז פאר דעם לאדזער טעאטער-עולם!
די בעסטע אמעריקאנער סובריעטין גאסיע קארפ טרעט אויף דעם פרייטאג
אין דעם גרויסען אמעריק שלאגער „בר-מצוה" צוזאמען מיט אייב קארפ.

גוט מארגען!

דער פערד-סעזאן!

אויף אלעם קומט א צייט, אפילו אויף פערד, היינט איז א סעזאן אויף פערד, נישט אויף צווייפיסיגע, נאר אויף פירפיסיגע — אויף אמת'ע פערד. מיט ליכט זוכט מען זיי, די פערד.

וואס איז מיט זיי די גדולה?

די לעצטע צוויי טעג ענטלויפען די ליעטביטשקעס פון די דערפער ווי פון א שרפה. אלע וואר'טען אויפ'ן לעצטען טאג. יעדע ליעטניטשקע וויל אריינכאפען נאך אביסעלע „שוויעזשע פאוויעטשע". אז ס'הייבט זיך אן דאס שול-יאהר, פאקט מען איין דעם „ליעזשאק" מיט'ן האמאק מיט „פארליאווע" בעטעל, מ'שאפט א פויער מיט א וואגען, מיט א „סוס'על" מ'זעצט ארויף די שיקסע מיט א בלומען-טאפ, אדער מיט א טאפ איינגעמאכץ — און יאזדא — צוריק אין שטאט אריין!

דענען טאקע נעכטען די שאסען און וועגען געווען בעלאגערט מיט פיהרען דארפישע און שטעטישע. אויף יעדען וואגען איז געזעסען א שיקסע מיט א בוקעטעל פעלד-בלימלעך. מ'האט געזוכט פיהרלעך, מ'האט געכאפט פערדלעך אויף וואס די וועלט שטעהט. וואו א „סוס'על", האט מען עס פערצוקערט.

א סעזאן אויף פערד!

אב—נעק.

קאנדאלענץ-דעפעשע פון דער לאדזער וואיעוואדזשאפט

צום טויט פון דעפ. טארעאוש האלובסא

געכטען האט דער וויצע-וואיעוואדע קירטיק לום אלס פארטרעטער פון וואיעוואדע ארויסגעשיקט צו דער פרוי פון ערמארדעטען דעפוטאט און צום פרעזעס סלאוועק קאנדעלענץ-דעפעשען.

אזעלכע דעפעשען זענען אויך ארויסגעשיקט געווארען דורך א גאנצע רייה לאדזער ארגאניזאציעס ווי פ.א.וו. לעגיאניסטען-פערבאנד, רעזערוויאפיצירען א.א.וו.

* * *

(2) צו דער לויה פון דערשאסענעם דעפ. האלובקא, איז נעכטען געפאהרען קיין ווארשא דער לאדזער שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי.

ענדערונגען אין די אמטען

אין די לאדזער פינאנץ-אמטען

(א) ווי מיר דערוויסען זיך וועלען פארקומען גרויסע ענדערונגען אויף די העכערע אמטען אין די לאדזער פינאנץ-אמטען.

דער לייטער פון 11-טען פינאנץ-אמט שאסלאנד איז בעשטימט געווארען אלס לייטער פון הכנסה-שטייער אין דער פינאנץ-קאמער. אויף זיין ארט איז בעשטימט געווארען דער לייטער פון 9-טען פינאנץ-אמט האגענבערג. אויפ'ן ארט פון לייטער האגענבערג איז בעשטימט געווארען פראנטשישעק סטעמפיען א לייטער פון א פינאנץ-אמט אין ווארשא.

דער לייטער פון 6-טען פינאנץ-אמט וואל איז אינגאנצען אוועק פון זיין אמט, אויף זיין ארט קומט דער לייטער פון 12-טען פינאנץ-אמט ה' דויל.

ר. איזראעל

(104

ליבע און טויט

סענסאציאנ. ערא'טישער דראמאן פון לאדזער לעבען

די ידיעה, אז אלפאנזא איז ארעסטירט האט ארויסגערופען א געוואלדיגע מהומה אין דער גאנצער אונטערוועלט, ס'האט זיך נישט געהאנדעלט וועגען דעם, צי אלפאנזא איז געפאלען אלס קרבן און וועט מוזען לידען, נאר נירענבערג און זיינע חברים האבען געזעהען דערין א בעוויז, אז קארצעלא האט זיך גענומען ערנסט און ענערגיש צו זיין קאמף מיט די פרויענהענדלער.

— אבער קארצעלא וואלט נישט געהאט אזוי פיל מוט און דרייסטקייט צו לאזען ארעסטירען אלפאנזא אין דעם בין איך זיכער, האט נירענבערג אויפגערעגטערהייט געזאגט, קארצעלא האט בעקומען עצה-געבער'ס אזעלכע וואס שטויסען איהם צו די ענערגישענסטע שריט.

— איצט וועלען מיר מוזען אויספיהרען אונזער דראהונג בנוגע קארצעלא, מיר האבען דאך איהם געשריבען, אז אויב ער וועט עפיס פארנעהמען געגען אונז, וועט ער געפינען לעהמאנס טויטען קערפער פאר זיין אייגענער טיר.

— אלזא, וואס הייסטו טון, האט נחום געפרעגט מיט זיין באסאווער שטים.

— איך הייס קוילען דעם פראפעסאר ווי אנ'אקס, אונזערע שונאים דארפען זיך נישט איבערצייגען, אז מיר האבען זיך דערשראקען פאר זייער ערשטען שריט, דער ארעסט פון אלפאנזא איז זיכער געווען דער פרוב פון זייער זייט און איצט ווארטען זיי און ווילען זעהען אין וואס ס'וועט זיך אויסדריקען אונזער געגען-אקציע.

— אבער קודם-כל נחום, זאג מיר נאר ווי אזוי האסט דו פערטיילט די „סחורה" וואס איז אנגעקומען מיט דער לעצטער שיף.

— דאס איז געווען פרימא סארט, נאך קיינמאל האסט דו נישט צונויפגעקליבען אזעלכע נקבות ווי די לעצטע צעהן. מ'האט זיי פשוט געריסען פון די הענד.

— די בעסטע איז אבער געווען, האט נירענבערג געזאגט מיט א צופרידענעם שמייכעל, אט די קליינע יודישע טענצערין ריטא, די וואס האט זיך ארויסגעגליטשט פון דעם חמור-קאפ, פון כארט'ן און טוט אונז איצט אן אזוי פיל צרות. פאר דער דאזיגער ריטא וואלט מען געקענט בעקומען א מאיאנטעק. דו האסט זיכער געהאט וויסטע סקאנדאלען מיט די מיידען, ביז דו האסט זיי איינגעאר'דענט, נישט אמת נחום.

— דאס איז געווען א שווער שטיקעל ארבייט זיי האבען זיך געוועהרט, ווי נאר זיי האבען געקענט, אבער איך האב זיי פערטאכליעוועט אהן מיין ריזיקא, דאס דרעסירען געהער צו די, וועלכע האבען די סחורה גענומען.

— און פון זיי וועלען מיר נאך האבען צרות, האט נירענבערג געזאגט, דאס געשעפט איז קאליע געווארען.

נירענבערג האט זיך שטארק פערטראכט, ער איז צוגעגאנגען צום פענסטער, אריינגעשטעקט די הענד אין די טאשען און לאנג געקוקט דורך די שויבען. דאס איז געווען א סימן פאר אלע וואס זענען אנוועזענד געווען אין צימער, אז „וואלאדעק" טראכט וועגען עפיס, קיינער האט איהם נישט געשטער'ט די געדאנקען.

דער דאקטאר האט כסדר געשמעקט פון א פלעשעלע מארפיום אדער קאקאאין און זיך אפגעטרייסעלט, אזוי ווי א קאץ, וואס איז ארויס פון וואסער.

נחום „פערטיילער" האט אין די געדאנקען געמאכט דעם חשבון פון די לעצטע געשעפטען.

פלוצלונג האט זיך נירענבערג אויסגעדרעהט מיט'ן פנים אין צימער אריין, אנגעקוקט כארטן און געזאגט מיט א קאטעגאר'ישען טאן.

— איך האב בעשלאסען, כארט, דו וועסט אין מיינע אויגען דער'הרגענען דעם פראפעסאר, וועלכען דו האסט מיטגעבר'ענגט א לעבעדיגען אהער נאך „בוינע".

— וולאדעק, וואס רעדסטו, האט כארט קוים ארויסגעשטאמעלט.

— צוליב דיין שולד איז דער פארשיווער הונד דא אהער געקומען א לעבעדיגער און דו מוזט איהם אליין דער'הרגענען.

— איך וועל דאס נישט טון.

— און איך זאג, אז יא.

— ניין, דאס איז נישט מעגליך, ס'פאלט מיר גאר'נישט איין.

— פון ווען אן פאלגט מען דאס נישט „וולאדעק" האט נירענבערג אויסגעשריגען נישט מיט זיין קול. [illegible] וויל נישט הערען קיין שום ענטפער, דאס וועט באלד געשעהן.

דער דאקטאר, וועלכער האט זיך קוים געשלעפט אויף די פיס, איז צוגעגאנגען צו נירענבערג, איהם ארויפגעלעגט די הענד אויף די פלייצעס און געזאגט:

— הער אויס ברודערל, איך בין דיר א גוטער פריינד, און דעריבער זאג איך דיר, אז אויב דו וועסט זיך אויפפיהרען אויף ווייטער, אזוי ווי היינט דא וועסט דו לאנג נישט אנטרייבען.

— וואס ווילסט דו ווידער פון מיר דאקטאר.

— איך וויל, אז דו זאלסט זיך נישט אויפרעגען, ווייל דיין קראנקהייט איז אין אזא סטאדיום, אז דאס איז פאר דיר סם, אדער דו וועסט משוגע ווערען, אדער וועסט אינגאנצען געהען שלאפען.

— אלץ נישט איצט, אלץ שפעטער ווען איך וועל פערענדיגען מיט אלע וואס יאגען מיך.

— נו, ווי דו ווילסט, מיין חוב איז געווען דיך צו ווארענען, איך הייס, אז דו זאלסט זיך אוועקזעצען רוהען און נישט וויסען פון קיין שום געשעפטען, דוכט זיך. אז איך קען שוין געהען, האט דער דאקטאר געזאגט, גענומען זיין רענצעל און איז ארויס.

אלע אנוועזענדע אינ'ם צימער האבען איצט געזוכט ווי ארויסצובעקומען זיך, אלע האבען געוואוסט, אז אויב וולאדעק האט בעשלאסען, אז דער פראפעסאר לעהמאן מוז דער'הרגעט ווערען, וועט עס נישט מיידען. קיינעם האט זיך אבער נישט געגלוסט צו טינקען די פינגער אין דעם דאזיגען ענין.

נחום „פערטיילער" האט זיך געזוכט אנ'אויסרייד ווי אזוי זיך ארויסצובעקומען, אויך אנדערע האבען זיך אנגעטון די מאריגארקעס און געפרובט ארויסצוגעהען.

קיינער וועט פון דאנען נישט אוועקגעהען, האט נירענבערג געשריגען, איהר ווילט אלע פרעסען און זויפען, גנבענען און ראבעווען, זינדיגען און אפטיירען, נאר ארויסגעהען נקי, ריין פון אלעם, דאס נישט, איך בין נאך נישט משוגע און איך לעב נאך. ביי מיר וועט דאס אנדערש זיין. כארט דו וועסט איצט אין אלעמענס אויגען מאכען א סוף מיט'ן פראפעסאר, אבער שוין.

(פארטזעצונג קומט).

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1913

עס האט זיך אנגעהויבען די מיליטער-רעגיסטראציע פון מענער, וואס זענען געבוירען געוואָרען אין 1913.

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער-ביוראָ פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אַ זייגער.

אין דער ערשטער רייה דאַרפען זיך שטעלען:

היינט, דעם 2 סעפטעמבער

די, וואס וואוינען אין 1. קאמיסאַריאַט, מיט די אותיות

H CH I J K L Ł

און די, וואס וואוינען אין 7 קאמיסאַריאַט אויף:

G H Ch I J K

מארגען, 3 סעפטעמבער

די וואס וואוינען אין 1. קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

M N O P R S

און די וואס וואוינען אין 7. קאמיסאריאט אויף

L Ł M N O P

יאפאנישע אפיצירען אין לאדז

(א) נעכטען איז געקומען קיין לאָדז אַ דעלעגאציע פון הויכע אָפיצירען פון דער יאַפּאַנישער אַרמעע.

די געסט האָבען בייגעוואוינט די מיליטערישע איבונגען און בעזוכט די שטאָט, שפעטער זענען די געסט אויפגענומען געוואָרען מיט אַ פריהשטיק אין אָפיציר-קאַסינא.

צום אנדענק פון פערשטארבענעם בילדונגס-מיניסטער

(ב) פרייטאָג דעם 4. סעפטעמבער וועט אין דער קאַטעדרע אָפּגעריכט ווערען אַ גאָטעסדינסט צום אָנדענק פון פערשטאָרבענעם בילדונגס-מיניסטער טשערווינסקי. — אויך אין דער אַלטשטעטישער שוהל אָרדענט איין, אין זעלבען טאָג, די היגע קהלה, אַ מרויער-תפילה צום אָנדענק פון פערשטאָרבענעם מיניסטער.

פערזענליכעס

(א) ווי מיר דערוויסען זיך, איז לויט אַ דעקרעט פון אינערן-מיניסטעריום דער סטאראסטע פון ראַדאָמסק איבערגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן אַמט פון סטאראסטע קיין קאלא, דער סטאראסטע פון קאלא וואַיטשעכאָווסקי איז איבערגעפיהרט געוואָרען קיין ראַדאָמסק.

(2) נעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלויב און איבערגענומען זיין אַמט דער וויצע-פרעזידענט ראַפּאַלסקי.

ווער וועט העלפען אַן אַלטען קראנקען יוד?

ביי דער פאַמיליע צימערמאַן אויף קאַמיענגא 2 געפינט זיך אין אַ שרעקליכער מאַטעריעלער לאַגע, אַן אַלטער קראַנקער יוד, דער דאָזיגער יוד איז אַמאָל געווען זעהר רייך און לאַנגע יאָהרען געוואוינט אין בערלין, שפעטער ווען ער האָט זיין פערמעגען פערלוירען און האָט אָנגעהויבען צו קרענקען, האָט מען איהם אַלס „לעסטיגען אויסלענדער" אַרויסגעשיקט פון לאַנד, איצט איז דער יוד נע ונד, שווער קראַנק און האָט נישט קיין שום מיטלען צום לעבען, וועלכע יודישע וועט העלפען דעם עלענדען מענש?

א שטרייק פון פארמירער און רעפערזירקעס

שוין צוויי טעג דויערט אַ שטרייק פון פאַרמירער און רעפערזירקעס עס שטרייקט העכער 200 אַרבייטער דער שטרייק ווערט געפיהרט פון טעקסטיל פעראיין לאגעווניצקא 4.

שטרייק אין דער טריקאטאזש-בראנזשע

(א) נעכטען האָט ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר געזאָלט פאָרקומען אַ קאָנפערענץ צווישען די אַרבייטער און אַרבייטסגעבער וועגען ליקווידירען דעם שטרייק אין דער טריקאָטאַזש-בראַנזשע, די אַרבייטער זענען צו דער קאָנפערענץ נישט געקומען נאָר האָבען צוגעשיקט אַ בריף, אַז צוליב דער עקשנותדיגער שטעלונג פון די אינדוסטריעלער וועלען זיי אינגאַנצען צו דער קאָנפערענץ נישט קומען, נאָר וועלען פערשאַרפען דעם שטרייק ביז די פאַבריקאַנטען וועלען נאָכגעבען די פאָדערונגען פון די אַרבייטער.

צופעליג דערהרגעט א מענשען

(א) אין דאָרף קוליקאָוו, ווילונער קרייז איז פאָרגעקומען אַ טראַגישער פאַל בעתן מאַניפּולירען מיט אַ רעוואָלווער.

צום 18-יעהריגען יאַן דאנעצקי איז געקומען צו גאַסט זיין קאָלעגע אַנטאָני טראַטשיק פון ווילון, ביידע קאָלעגען האָבען זיך פערוויילט דערמיט, וואָס זיי האָבען פון אַ רעוואָלווער געשאָסען צום ציל, בעת דער דאָזיגער „זאַבאַווע" האָט דאַנעצקי צופעליג אויסגעשאָסען און געטראָפען אין האַרץ פון זיין קאָלעגע טראַטשיק, וועלכער איז געפאַלען אַ טויטער אויפ'ן אָרט.

דער צופעליגער מערדער איז פערהאַלטען געוואָרען ביז נאָכ'ן אַדורכפיהרען די אויספאָרשונג.

פערבלאנדזשעט געווארען

אַ מיידעלע 5 יאָהר אַלט טראָגט אַ שוואַרץ שערצעל, רויט היטעלע, אָפּצופיהרען צו פעלדאן, קרוטקא-באלוט 11.

א מארד אין א דארף

(א) נעכטען איז אין דאָרף כאטשאנאוויץ, היינטער לאָדז פאָרגעקומען אַ בלוטיגע שיסעריי, בעת וועלכער ס'איז שטערבליך פערוואונדעט געוואָרען אַ דאָרטיגער איינוואוינער גמינא.

גמינאַ האָט געהאַט אַ פערזענליכען קאָנפליקט מיט אַ געוויסען גרענדא. נעכטען האָט גמינא בעגעגענט גרענדאַן און האָט איהם אָנגעהויבען צו שלאָגען, גרענדא האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און געשאָסען גמינא אין בויך אַריין, דער שווער-פערוואונדעטער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל אויף דרעווגאָווסקא גאַס אין לאָדז, דער מערדער איז פערהאַלטען.

ימים-נוראים אין „פילהארמאניע-זאל"

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען וועט אין ימים-נוראים-טעג דאַווענען אין „פילהאַרמאַניע-זאַל" דער בעקאַנטער און בעגאַבטער קאַנטאָר מאיר פּאָדראַבינעק, וועלכען ס'איז געלונגען צו אַנגאַזשירען אַ דאַנק די בעמיהונגען פון בעקאַנטען לאָדזער מנגן ה' זעלמאַנאָוויטש, קאַנטאָר פּאָדראַבינעק דאַווענט שוין ביי אונז דאָס פערטע יאָהר און האָט זיך קונה שם געווען מיט זיינע האַרציגע תפילות און חזנישע לייסטונגען און וועט זיכער אויך היי-יאָהר פערשאַפען זיין גרויסע צאָהל מתפללים דעם גרעסטען נחת רוח.

ס'איז אַנגאַזשירט געוואָרען אַ גוט איינשטודירטער כאָר אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט מ. צעסוואַן.

חזן מיטעלבערג דאווענט
אין אפפאל-הענדלער-פעראיין

דער בעקאַנטער חזן מיטעלבערג דאַווענט הייאָהריגע ימים-נוראים אין לאָקאַל פון אָפּפאַל-הענדלער-פעראיין (מאַניושקי 5). מיטעלבערג דאַווענט מיט אַ גוט איינשטודירטען כאָר.

שולע פאר צייכענען און מאלעריי

נאָך אַ הפסקה פון עטליכע יאָהר, איז אויף פעטריקאָווער 71 ווידער געעפענט געוואָרען פראָפ. כדעמבאַטש'ס צייכען- און מאַלעריי-שולע. די שולע ווערט געפיהרט אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטע פעדאַגאָגישע קרעפטען. אָנמעלדונגען נעמט אָן די לייטונג טעגליך פון 5 ביז 7 אוו.

פון יודישען טעאטער

היינט ווערט אין פילהאַרמאָניע געשפּילט „איינע פון יענע" די הויפּט ראָל שפּילט די קינסטלערין גענריא שליט וועלכע איז סיי פון דער פרעסע און סיי פון היגען טעאַטער עולם אָנערקענט געוואָרען אַלס אַן אַרטיסטין מיט אַ גרויסען פערנעהם, אין 2-טען אַקט קומט פאָר אַ קאַבאַרעט מיט אַ רייכען אַרטיסטישען פּראָגראַם, צום סוף אַ גרויסען רעווי דער רבי האָט געהייסען פריילך זיין.

יודישע האנדווערקעריי אין אמאליגען פוילען

(ענדע פון דער 5-טער זייט).

שע פאַר יענע צייטען סומע פון 100 גילדען אַ יאָהר. אין לודמיר האָט דער אָפּצאָל פון יודישע קצבים אויסגעמאַכט 1.000 גילדען אַ יאָהר. טייל-מאָל האָבען די יודישע בעלי-מלאכות געצאָהלט אין דער קאַסע פון צעך נישט מיט געלד, נאָר אין נאַטור. די כעלמער יודישע קצבים זענען פערפליכטעט געווען אַריינצוטראָגען פון אַנ'אָקס איין פערטעל, אויך 100 הינטער-חלקים פון די אָקסען אין משך פון יאָהר, שפעטער האָט מען די דאָזיגע אָפּצאָהלען איבערגערעכנט אויף 90 גילדען אַ יאָהר. אין דער אוקראַינישער שטאָט באַר האָבען די קצבים געמוזט יעדעס יאָהר געבען דעם קריסטליכען קצבים-צעך אַ שטיין (30 פונט) חלב.

די בעגרעניצונגען פון דער יודישער מלאכה, וועלכע זענען פערשריבען געוואָרען אין די הונדערטער פריווילעגען, וואָס ס'האָבען אַרויסבעקומען די קריסטליכע צעכען, האָבען געטראָגען אַ פערשידענאַרטיגען כאַראַקטער. אין איין אָרט האָבען די יודישע בעלי-מלאכות נישט געטאָרט פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען קריסטליכע קונים, נישט געטאָרט פערקויפען אויף ירידים זייערע אויסאַרבייטונגען. כמעט אומעטום — אַ חוץ קליינע אויסנאַהמען — איז פאַרהאַן דער פערבאָט, אַז יודישע בעלי-מלאכות טאָרען נישט האַלטען קריסטליכע געזעלען א. אַ. וו.

(ווייטער קומט)

דר. ע. ריענעלבלום.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, דעם 2 סעפטעמבער

11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 מוזיק, 1,15 הפסקה. 4,00 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4,15 פאָרלעזונג. 4,30 לאָדזער פּאָסט-קעסטעל. 4,45 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שיפער. 4,50 ראַדיאָ-כראָניק. 5.15 מוזיק, 5,35 פאָרלעזונג. 6,00 קאָנצערט 7,00 פערשידענעס, 7,20 מוזיק. 7,40 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 8.00 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,45 מוזיק. 9,00 ליטעראַרישע פערטעל שעה. 9,20 קאָנצערט, 10.00 פעליעטאָן. 10,15 קאָמוניקאַט, 10,30 מוזיק.

Lekarz-Dentysta
St.GELBERG
Zawadzka 14, tel. 108-33
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן פון 10—2 און פון 4—7 אָוועגד.

מעדכען-גימנאזיום
מיט פולער רעכט פון רעגירונגס-שולען (קאַטעגאָריע A)
פון **מאריע האכשטיין**
וואָלטשאַנסקא 23, טעל. 214-27
די איינשרייבונגען פון נייע שילערינס קומט פאַר טעגליך.
ביים גימנאַזיום ווערט געעפענט אַ קלאַס Ao פאַר קינדער (מעדלעך און יונגלעך) פון $5^1/_2$ יאַהר

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקה. פון 1—2
ד"ר ווײַנבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7
ד"ר יוסטמאַן נערווען-קראַנקה. פון 12—2
ד"ר סטופּעל רענטגען פון 12—2 און 4—6
ד"ר פּאַפּיערני פרויען- און געבורט-הילף פון $11^1/_2$—1
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע קראַנקה. פון 5—6
ד"ר ראַקאָווסקי נאָז, האַלז און אויערן-קר. פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5
ד"ר רושאַנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2
ג. ראָזעס צאָהן-אַרצט פון 9—1
א. גראַדזענטשיק צאָהן-אַרצט פון 3—7
צאָהן-מונדהיילונג, בעלעכטונגען, קאָראָנען, מאָסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען אַ רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראַנקהייט פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען. פאַר בעשטראַלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין).
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג.
וויזיטען איז שטאָט.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע. אַלע ארט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָוועגד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה.
און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראַסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען —
וויזיט 3 זל.

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראַדאָווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-קוריאַנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַטאַוו
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

ווארפט נישט אוועק
קיין איבעריגע ענטע
זשאבקעס
פאַר יעדע אַלטע זשאַבקע בעקומט איהר אַ נייע געגען צוצאָהלונג פון אַ האַלבען פּרייז
ביי מ. זענדער
פלאַץ וואָלנאַשטשי 9
(רוג נאַוואָמיעסקא) טעל. 124 98

נאָכ'ן צוריקקומען פון אַ קוראַציאָנס געגענד
דיפל. מאסאזשיסט
א. קאזשמינסקי זגערזשער 38 טעלעפאָן 225-67
נאָך אַ לאַנגיעהריגער פּראַקטיק אין טשעכאָסלאָוואַקיי און ווארשאווער שפּיטאָל מאַכט מאַסאַזשען געגען פּאַראַליזש אַרטעריטיס, ראַוּמאַטיזם, אישיאַס און נאָכ'ן גיפּסען. כ'פיר אַדורך אָפּצעהרונגס-קוראַציעס מיט דער הילף פון מאַסאַזש כ'בעזיץ צאָהלרייכע אָנערקענונגען פון אינלענדישע און אויסלענדישע דאָקטוירים און דאַנק-בריוו פון אויסקור. קראַנקע.

שייטלען מיט פאריזער **שרינדען**
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פּרייזען
ביי פרוי ב. פּאַרזשוצקאַ, קאַמיענגאַ 5
2-טער הויף, לינקס 2-טער שטאָק.

איז דער 7-קל. שולע פון
יצחק גאלדבערג
פאָס.-שולע Al. I-go Maja 16
האָבען זיך שוין אָנגעהויבען די למודים.
מיט נייע תלמידים זיך צו מעלדען אין דער שולע בעצייטענס. 4917

Na jesień!
REFORMY, haleczki, żakieciki szkolne, pulowery swetry oraz wszelkiego rodzaju wyroby dziane i trykotowe na miarę i gotowe poleca Wytwórnia wyrobów dzianych PIOTRKOWSKA 71, w podw. parter na prawo. Przyjmuje się wszelkie przeróbki oraz reperacja wyrobów dzianych i trykot.

Dr. M. Wolfson
צוריקגעקעהרט
פילסודסקיעגא 17, טעל. 128-83

Dr. med. **J. LUBICZ**
כירורג-ארטאפעד
פּאָלודניאָווא 9. טעל. 183-17
צוריקגעקעהרט
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּריוואַטקליניק פון ווסטאַנקאָ אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: וועקלערקעס אויף פּלאַטפוס, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2.30 ביז 4 30 נאָכמיטאָג.

היינט פּרעמיערע! מעכטיג קלאַנג-מייסטערווערק, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע אונטער'ן נאָמען:

„מאַרסעל-צוג" (MARSYLJANKA)

ליבעס דראַמע פון אַן אָפיציר פון דער קעניגליכער גוואַרדיע צו אַ שעהנער אַנאַרכיסטקע. קאָנפליקט, געוויסען פון עהרע און ליבע. :—: אין דער הויפּט-ראָלע:

LAURA LA PLANTE

אָנהויב 4.30 נ"מ, שבת און זונטאָג—1 בייטאָג. פּאָפּולערע פּרייזען! אויפ'ן I סעאַנס צו 50 גר. און 1 זל. נעכסטער פּראָגראַם: דאָס הויפּט-מייסטערווערק פון דער טשעכישער פּראָד. „איהר בחור'ל"

מעבעל

שלאָף-צימער, עס-צימער, קינדער-צימער, קאָמפּלעטע איינריכטונגען, ווי אויך איינצעלנע שטיק

אין אַ גרויסען אויסוואהל צו ביליגע פּרייזען פון דער בעוואוסטער מעכאַנישער טישלעריי

וואָסכאָדניאַ 64 שופּמאַן און קאָמפּ. וואָסכאָדניאַ 64

ווי אויך ביי עפּשטיין, נאַרוטאָוויטשאַ 18

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער

ZACHETA

26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!
גרעסטע דראַמע פון דער איצטיגער צייט!
100-פּראָצענטיגער קלאַנג-פילם א. ג.

פערלוירענע לופט-שיף

אין די הויפּטראָלען:

Virginia Valli i Ricardo Cortez

דער מאַן און ליבהאַבער אויפ'ן חסד פון גורל.
אויסער'ן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע.

נעכסטער פּראָגראַם:
„דער זינגער פון פּאַריז"

אָנהויב אין געוו. טעג 5 נאָכמ. שבת, זונטאָג 3 נאָכמיטאָג.
דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט

אַלע זענען צופרידען,

וואָס פאָטאָגראַפירען זיך אין דעם בעוו.
פאָטאָגראַפישען אַטעליער

„POLONJA"

SW. JERZEGO Nr. 11.

צום איצטיגען סעזאָן האָב איך רעדוצירט די פּרייזען.
4 מעטריקול-פאָטאָגראַפיעס פון 1.25 זל.
6 פאָטאָגראַפיעס צום פּאַס, שעהן רעטושירט פון 2.50 אָן
6 פּאָסטקאַרטען מיט אַ גרויס פּאָרטרעט פון 4.— אָן

ווער עס בעשטעלט 6 ברוינע פאָטאָגראַפיעס, בעקומט אַ שפּיגעלע מיט זיין אייגענער פאָטאָגראַפיע.

בעמערקונג: צו די אויפנאַהמען ווערען צוגעגעבען ספּעציעלע קאָסטיומען אומזיסט.

מיט אַכטונג
„POLONJA"
דיפּלאָמ. פאָטאָגראַף
אינהאַבער: גוטערמאַן
לאָדז, יעראָזשעגאָ 11.

צופאָהר מיט טראַמוואַי נומ' 3.

שייטלען

מיט פּאַריזער שרינדעס
ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פּרייזען
ביי קערש, סקווערנאָווא 15
לינקע אָפיצינע, 1-שטער שטאָק.

יעדער איינציגער
האָט זיך איבערציינט, אַז פאַר
מעבעל
דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

זיכערע הילף און אַ רפואה

אהז אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן אַ מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל גוטע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט נאָך דורך גרויסע פּראָפעסאָר'ען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר

דאָקטאָר בראָכוראָשאָנג בעזוכט זיכער דעם שאַרסמאַן און געשעהרלימסטען ברוך. אויך פאַר הויקערס לעמונגען מיט הייל-באַנדאַזשען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרומטע פוס און פלאַט-פוס ספּעציעלע אמגלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגס' פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוענד.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן טערונבערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דעם גרויסען ספּעציאַליסט דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 (פראָנט, פּאַרטער) דריק איך אויס אויף דעם וועג מיין האַרציגען דאַנק פאַר בעפרייען מיך פון אַ ברוך-קראַנקהייט. איך בין אַלט 70 יאָהר און האָב זעהר געליטען אויף דער זעהר געפעהרליכער קראַנקהייט און היינט בין איך פריי פון איהר. איך עמפּפעהל אַלעמען דעם אויבענדערמאָהנטען ספּעציאַליסט.

(—) **Gustaw Winter**
Łódź, Nowaka 16.

Dr. Z. Rakowski

פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען
9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—8.

Dr. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 13-142
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8-10, 12-2, און 5-8, זונטאָג און יו"ט 9-1, פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

DR. MED. Waltrecht

ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה., נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 1—3 נאָכמיטאָג און פון 6 ביז 8.30 אָוונט.
זונטאָג פון 9 ביז 12 בייטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134-72
נעמט אָן פון 3-4 נאָכמ. און פון 7-9 אָוענד.

קליינע אַנאָנסען

פּרייז פון אַן אַנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

קוואַליפיצירטע געזעלען ווי אויך האַנד-נייהערינס צו דאַמען-מאַגאַזין קענען זיך מעלדען זשעלאַזנאַ 17 פּאַרטער ר. 10 ווי יאויך אַ לערן-יונגעל באַלד געצאָהלט.

קויף און פערקויף

2 רונדווירק מאַשינען 36 מילימ. און 28 פיין זענען אין גוטען צושטאַנד ביליג צו פערקויפען, אַנדזשעיאַ 62 ביי וויטקע „אַ קאָ".

אַכטונג, אַ זיכערע פּרנסה מיט 500 דאָלאַר קען דער מענש האָבען, דאָס געלד איז גאַראַנטירט. צו ערפאַהרען לוסטיגמאַן שרודמיעסקאַ 39.

לאָקאַלען

צו פערדינגען אַנ'אָרט צו שלאָפען פאַר 2 מעדלעך ביליגער פּרייז, פרענקעל זאַכאָדניאַ 54.

צו פערמיטען פון באַלד אַ ענצעלנע שטוב, אַ שטוב מיט אַ קוך און צוויי שטובען מיט אַ קוך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען דירעקט פון ווירט. צו ערפאַהרען פראַנציסקאַנער 30, ביים ווירט.

פערלוירען און געפונען

השבת אבדה צווישען פּיעטריקאָווער, נאַוואָמיעסקאַ און אַנג'אַדאַוואַ האָב איך פערלוירען אַ ראַלקע פון 25 זל. דער עהרליכער פינדער פינדער ווערט געבעטען רחמנות צו האָבען אויף אַ אָרימען יודען און אָפּגעבען איהם דאָס געלד אין אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

עס איז נויטיג

ס'ווערט געזוכט אַ האַנד-שפּילערין און אַ רעפּעזירקע באַלוטע 45 מ. קליינמאַן, פראָנט פּאַרטער.

5 אַ קוואַליפיצירטער שפּולער ווערט געזוכט צו ערפאַהרען שרודמיעסקאַ 35 אין טויער ביים וועכטער.

האַנד-ניידערינס צו סוויטערס קענען זיך מעלדען ביי פּ. לעמעל לאַגעווניצקאַ 12.

ס'איז נויטיג אַנ'אָבעלאָק-נייהער און מאַשין-נייהערינס צו טריקאָ-וועש צו ערפאַהרען נאָוואָמיעסקאַ 26 דאָבזשינסקי.

מעדלעך צו וועש און צו טריקאָ קענען זיך מעלדען זאָפאָרט ביי וואָלקאָוויטש זגערזשער 5 אָפיצינע 4-טער שטאָק.

שוסטער געזעלען אויף רעפּעראַציעס ווערט געזוכט קאָנסטאַנטינער 39.

אַ קוואַליפיצירטער קראַפּט-שפּולער ווערט געזוכט צו אַ קראַפּט מאַשין, מ. פרענקעל, פּאָלנאָצנאַ 27.

ס'ווערט געזוכט שטיק-אַרבייטער צו דאַמען-מאַגאַזין ווי אויך האַנד-נייערס, ביי ד. לענגאַ 11 ליסטאָפּאַד 42.

קוואַליפיצירטע טריקאָ-וועש-נייהערינס פון אָבערלאָק אוועק קענען זיך מעלדען זאָפאָרט בירענבערג האַלע קאָשטשעלנאַ בויד 117.

אַ ...נייהער צו ערשטע סאָרט מענער-מאַגאַזין ווערט געזוכט פון זאָפאָרט. קאָנסטאַנטינער 58 גראָסמאַן.

אין דער
באַראַכאָוו-שול
שרודמיעסקאַ 7
(געוו. ציגלגאַס 26)

אוי אין דער
פּרץ-שול
פּל. קאָשטשעלני 4
ווערן נאָך אָנגענומען קינדער פון 6 יאָר אָן

אין דער
קינדער-היים
א. נ. פון שורשק
ווערן אייגעשריב' קינדער אין עלטער פון 4 יאָר.
קוראַטאָריום פון די באָראָכאָוו-שולן

בחנם

פּאַס איך צו אַלערליי
ברילען,
און צוויקער
פון די בעסטע אויסלענדישע געשליפענע גלעזער.

אויף די ימים-נוראים בעזיץ איך אַ גרייסען אויסוואַהל פון
אַלערליי ברילען
צו זעהר ביליגע פּרייזען.
סאָלידע און פּינקטליכע בעהאַנדלונג! .·. קומט און איבערציינט אייך!
מיט אכטונג עלמעמע יודישע אָפּטיק געשעפט אין לאָדז
Optyk R. HERSZKORN, 1 Cegielniana 1
קיין שום פיליעס בעזיץ איך נישט.
די פירמע עקזיסטירט זייט 1892.

סטעמפּלען

אַלער אַרט
צו ביליגע פּרייזען
ווערן אויסגעפירט
אין די דרוקעריי
17 פּאָלודניאָווא 17

אַ חזן

אַ גוטער בעל-תפילה
מיט אַ שעהנער
טענאָר-שטימע
זוכט אַנ'אָרט צו דאַווענען
די קומענדיגע ימים-נוראים. אָפּרופען אין אַדמ. פון דער צייטונג פאַר „חזן".
6294

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman